AMATÉRSKÁ SCÉNA

ROČNÍK 9
LEDEN
4 KČS

1

as 72

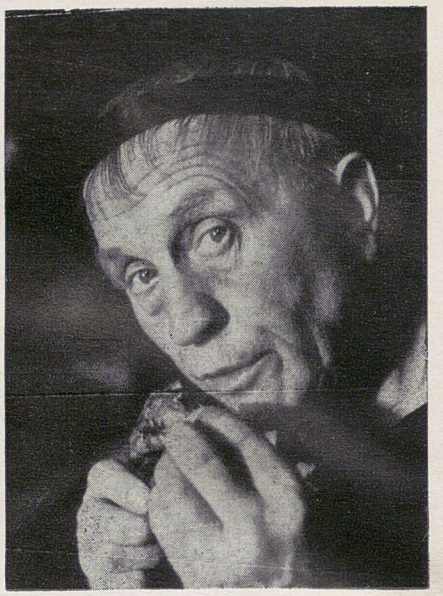

ALCESTIN NÁVRAT

Zajímavou hru polského autora A. M. Swinarského uvedl soubor SZK v Červeném Kostelci. Seznamujeme vás s ni několika snímky ing. M. Houštěka. Vidíte na nich tyto role a herce: nahoře vlevo Etra (B. Zavřelová) a Ferés (M. Labík), nahoře vpravo Ferés, uprostřed Alcesta (M. Raisnerová) a Herakles (J. Hložek), vlevo dole Ferés, vpravo dole Admet (J. Kubina)

PO CESTĚ

Byl jsem v Záhřebu na 11. MEZINÁRODNÍM FESTIVALU STUDENTSKÝCH DIVADEL, kterého se zúčastnily dvě desítky souborů z desíti evropských (převážně kapitalistických) zemí, viděl jsem programy folklórní, kabaretní, pantomimické, divadelní, happening — téměř všechny se pokoušely neobvyklou formou tlumočit ostře kritické (často pesimistické) názory mladé inteligence na svět. Nás reprezentovalo VEDENÉ DIVADLO, soubor studentů a absolventů pražské loutkářské katedry AMU. V soutěži uvedlo hru belgického klasika Michela de Ghelderode HOP, SIGNORE — po mém soudu přes hereckou nevyrovnanost jeden z mála opravdu uměleckých činů festivalu. Základní inscenační princip režiséra K. Makonje, který postavy na jevišti předvádí jako lidi a současně jako vedené loutky — marionety, umožňuje na jedné straně ještě znásobit ukrutnost Ghelderodovy zlé frašky, na druhé straně však také hledat v tomto „černém" autorovi, pokládaném zpravidla za ztělesnitele dramatického principu zla, netušené polohy soucitu s člověkem i víry v něho a život. Vztah Markéty této inscenace (je ovšem více Nezvalovou Manon než Ghelderodovou neukojenou erotomanickou krasavicí) a Jureála (zde více dobrácký slaboch než skřetovské ztělesnění slavomamu) sugeruje divákům pocity, které vůbec nejsou bezvýchodné. Tím se české představení lišilo od většiny ostatních programů, krutých, plných krve (i doslova!), bezvýchodnosti, beznaděje, nahotin, touhy po komunikaci i zároveň smutku z její nemožnosti. Netroufám si soudit, kde šlo o pózu a modernost za každou cenu a kde zárodky společenského protestu mají potenciální politickou aktivitu. Ale bylo mi z těch mladých lidí dost smutno.

Nahoře Z. Blaťáková v roli Markéty (Hop, signore!), dole Libomíra (A. Králová) a Smilina (L. Richterová) z libeňské inscenace Klicperova Ženského boje

Na II. NÁRODNÍ PŘEHLÍDCE VESNICKÝCH SOUBORŮ v rozkošném Vysokém nad Jizerou jsem si zamiloval diváky a vpodvečer se vždycky nejvíc těšil, až v těch překrásných chalupách, roztroušených kolem dokola na každé stráni, pozhasínají světla a dají se na pochod. Když hledám epiteton pro tohle publikum, zdá se mi nejlepší „slavnostní". Ne, to není věc oblečení, ani věc naškrobeného, navoněného společenského chování. To je fluidum těšení se na divadlo a schopnosti bezprostředně je vnímat a radovat se z toho. Ne, to není naivita dětského diváka, který spontánně vstane a zařve při souboji Honzy se zlým čarodějem, to je něco jiného. Ne, to není nenáročnost příležitostného diváka, kterému se líbí všechno, jen když tomu rozumí. Tihle lidé jsou pilnými návštěvníky profesionálních divadel, reagují inteligentně, kultivovaně. Jsou soudní, ale neohrnují nos nad ochotnickou nedokonalostí. Fandí každému souboru. Aniž by o tom diskutovali, je jim jasné, že na vesnickém jevišti kvetou jiné půvaby než třeba v televizních inscenacích. Hledají na jevišti lidi, podobné sobě, a jsou zvědavi na jejich vztah k tomu, co se hraje. Snad ty staleté kulturní tradice spolupůsobily, že pro lidi v Podkrkonoší je ještě divadlo svátkem. — Dovolte ještě jednu reminiscenci na záhřebský festival. Tam diváci (vesměs vysokoškoláci, členové dalších vystupujících kolektivů) při divadle pokřikovali na herce, hvízdali, zpívali, hučeli, demonstrativně odcházeli během představení. Že srovnávám nesrovnatelné? To je pravda. Ale já jsem chtěl jenom napsat, že u nás máme skvělé diváky. Ale lepší, než divadlo.

ČELÁKOVICKÝ „TYL" oslavil na podzim 30. výročí a vydal k této příležitosti pěkně vypravenou brožurku. Historie divadla v tomto středočeském

městě je ovšem mnohem starší. Píše o ní v brožuře Emanuel Vlasák, z něhož cituji: *„... Archivářská péče nám ze starších let zachovala doklady o místním divadelnictví např. ze tří posledních desetiletí minulého století, zůstává však mezera v dokumentaci prvých tří desetiletí století nynějšího. Jen povšechně třeba víme, že se v Čelákovicích ve dvacátých letech konaly různé, pro společenskou ideovou angažovanost charakteristické slavnosti tělocvičné, ne zcela ojedinělé scénické pokusy avantgardní, že sem byl pozván v třicátých letech i soubor Divadla E. F. Buriana; víme povšechně, že se tu vyskytla divadelnická akce s přínosem ...“* atd. — Tak jsem si představil, jak to bude třeba za padesát let, až někde nějaký historik bude zkoumat ochotnické divadlo v sedmdesátých letech tohoto století a ve většině míst mu asi nezbude nic jiného, než psát *„povšechně, třeba ...“*! Historie ochotnického divadla je stále popeličkou; to, co se v něm dnes vytváří, zítra se zapomíná — a veškerá dokumentace téměř žádná. Kdo by ji měl dělat? A jak? — Myslím si, že by nebylo špatné se o tom poradit s vědci a nabídnout ochotnickou pomoc. Kde? Nejlíp by bylo na takovém malém festivalu stoletých souborů (máme jich v Čechách víc než dost), u nichž se dá předpokládat, že přece jen mají k ochotnické historii odpovědnější vztah. Takový festival navrhuji do Žebráku ve Středočeském kraji, protože tam je letos velké výročí souboru a protože si myslím, že tam dějiště další národní přehlídky vesnických souborů asi nebude. Vysoké nad Jizerou se totiž loni tohoto organizátorského úkolu zhostilo tak dokonale, že se mu Žebrák z objektivních příčin opravdu nemůže vyrovnat.

STŘEDOČESKÉ DIVADELNÍ HRY se loni odehrávaly dokonce ve dvou městech, v Nymburku a v Poděbradech. Na obou místech klobouk dolů před domácími ochotníky. Vzali přehlídky za svou věc, nadřeli se dost a dost, ale organizačně všechno klapalo znamenitě. Vlastně mne to v obou městech překvapilo, protože v Poděbradech se místní soubor odmlčel (věřím, že ne navždy — soubor, který má tak obětavé a dobré organizátory, nemůže sám nehrát divadlo!) a nymburské ochotníky jsem z minulých let znal jakožto tvory poněkud povznesené nad ostatní soubory. Letos bylo jinak — kolem vystupujících souborů se pořád točili nymburští ochotníci, pomáhali, dělali náladu, uvaděče, kulisáky, vděčné diváky, společníky, vítače, pečovatelky, patrony ... Asi toho moc za ten týden nenaspali. Třeba takový Mirek — byl v Hálkově divadle v noci ještě když jsem odcházel a ráno už zase (nebo ještě?), když jsem přicházel, neustále v nakažlivě veselé náladě, kdykoliv ochoten udělat pro každého ochotníka cokoli. Vážnou tvář jsem u něho viděl málokdy — vždycky, když se s někým začal bavit o divadle, o rolích. To bral strašně vážně. Viděl jsem ho hrát velkou roli na loňském Hronovu, letos malou v Nymburku a ještě menší v pohádce — a vždycky mně imponovala ta veliká soustředěnost na úkol, ta obrovská odpovědnost, s níž šel na jeviště, ta slovy neprojevovaná, ale po představení v každém centimetru obličeje napsaná starost: „Zahrál jsem to dobře?“ — A víte, že jsem takovéhle Mirky poznal taky v Poděbradech, v Čelákovicích, Sázavě, Slaném, Mladé Boleslavi, Říčanech a i jinde? Možná, že by se mělo uvažovat víc o ochotnících než o ochotnickém divadle. Třeba bychom těm stálým problémům přišli spíš na kořen.

JIŘÍ BENEŠ

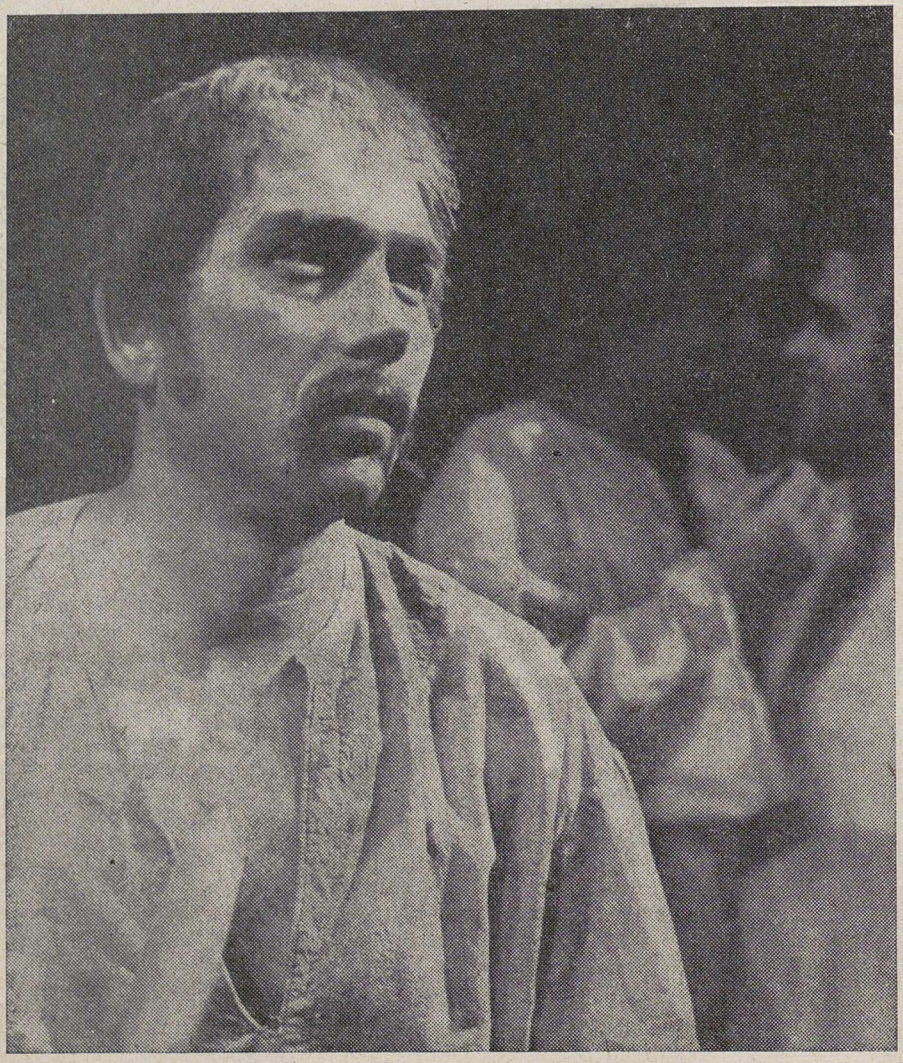

Nahoře Storoh (J. Videman), dole Rapota (V. Hanek) z Ženského boje

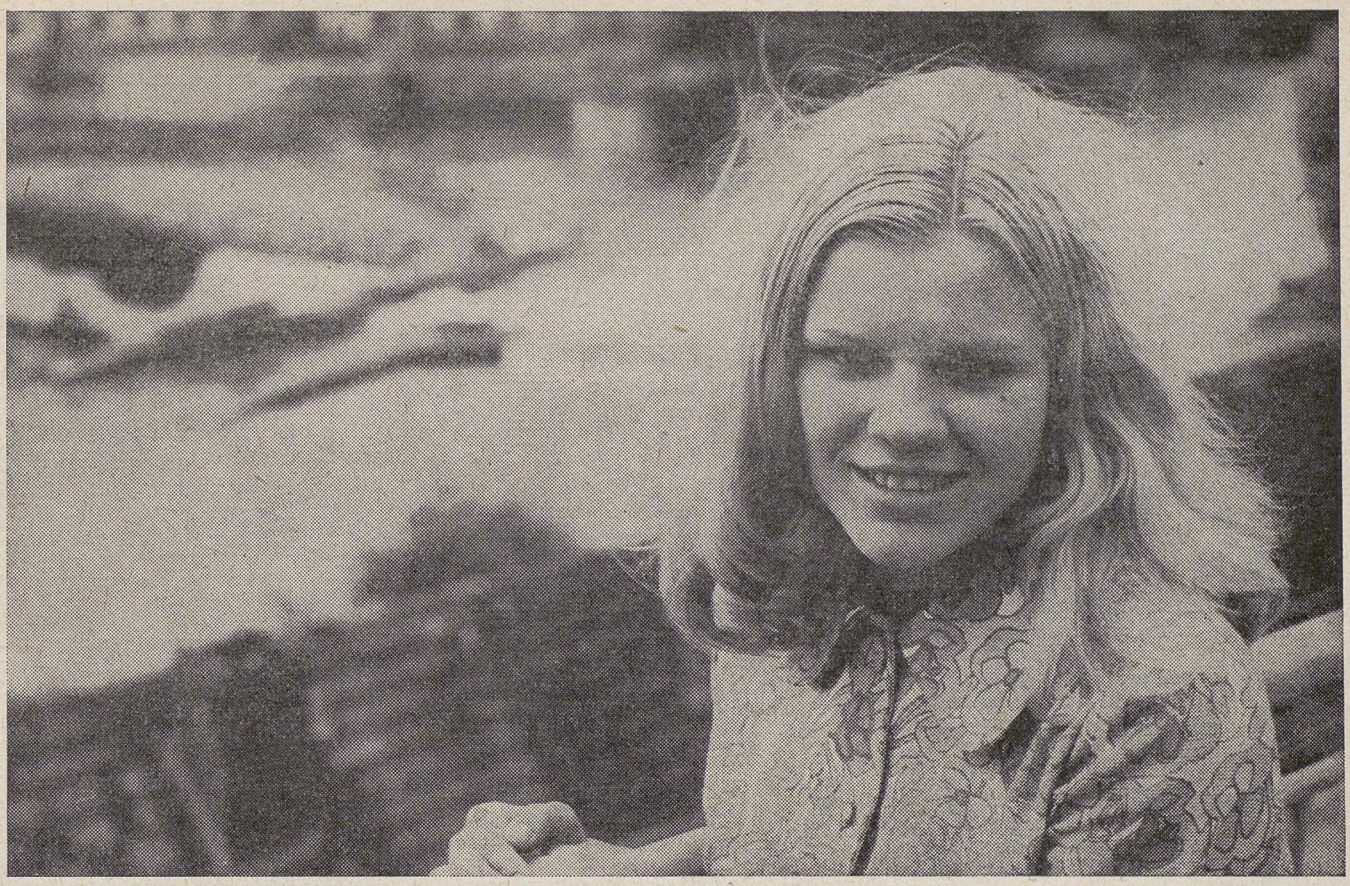

VELKÉ MOTIVY

Na loňském Šrámkově Písku vystoupil soubor SSM přerovského gymnasia. V. Hynek vyfotografoval po představení Natalii (L. Čecháková) a Lomova (J. Zajíc) z Čechovových Námluv

Na přelomu roku je pozdě psát o Šrámkově Písku, řekneme-li si, že byl v červnu. Na přelomu roku je ten pravý čas psát o Šrámkově Písku, — řekneme-li si, že bude v červnu.

Horký týden uprostřed léta a uprostřed tohoto světa. V Americe rupla aféra s FBI. Letadlo švýcarské společnosti se zřítilo. V několika vteřinách mínus 75 lidí. Čtyři násilníci přepadli starou paní, zbili ji, vážně zranili, okradli o 75 korun. Kosmonauti ve vesmíru. Záblesky explozí z pokusných výbuchů v Tichomoří. Záblesky filmových hvězd. Jizvy a vrásky válek. Vietnam, Indočína, Střední Východ, Severní Irsko.

Uprostřed tohoto světa i patnáctý a jubilejní Šrámkův Písek. Patnáctý v pořadí. Jubilejní spíš na plakátech. Jubilant zpitý tradicí, zřejmě se zapomněl někde na letní mezi se známými firmami. Náhoda, povrchnost, důslednost, přesvědčivost, kompromis, naivita, ctižádostivost, záměrnost.

Všechna děvčátka, poctivá i vykřičená, přivedla na svět potomky. Účinek i nudu, zábavu i křeč. Otec i matka zdrávi. Všechno počato v dobré vůli.

Publikum zdvořilé i nezdvořilé. Často překonávající kyselost zklamání zdvořilým potleskem, pokašláváním, úsměšky, občas posměšný pokřik.

Šustící papírky omladiny bez předsudků.

A poprvé na tomto Šrámkově Písku zaujetí, tiché vnímání a pokora.

Černý večer
Bílý sníh
Vichr s větrem
Člověk beznohý je vích
Vichr s větrem
Chodí božím světem ...

Alexander Blok, poéma *Dvanáct*. Na kytaru hraje a k tomu něžně i chlapsky zpívá Miki. Prolíná se s ním Petr, který odlišuje v recitaci všechny nuance složitosti revoluce. Zrežíroval, upravil, vymyslel, důmyslně zkomponoval Zdeněk Potužil. Divadlo na okraji Praha. 21, 21, 24 let.

Vítr až běda
Fouká rád
Poráží, zvedá
Sukně i vlasy
Sápe se, tasí
Na plakát
Všechna moc Ústavodárnému
shromáždění...

Odřený stupínek, Miki a Petr v texaskách, klidně, jistě —

Tak jdou, krok bojový
Vzadu — pes hladový
Vpředu — s krvavým praporem...

Je to o socialistické revoluci. Publikum, většinou mladé, rozpoznává a cítí, že takto interpretovaná revoluce není povrchní a konformistický plakát. Je to o odvaze, statečnosti, bolesti i hrdosti. V revoluci je víc napětí, než ve stozích westernů. Stalo se to tak, bylo to tak. Lidi milovali svobodu víc, než nesvobodu. Nesvobodu nenáviděli. Svobodu si vybojovali. Dali krev, obětovali lásku. V revoluci je krev i láska. V lásce je krev i revoluce. Revoluce i láska je v krvi.

Blok: *Co jste si myslili? Že revoluce je idyla? Že v procesu tvorby se nic nezničí? Že lid je hodný chlapeček? Že nečekají stovky zlodějíčků, šejdířů, provokatérů, kteří se rádi přiživují, na to, aby rozkradli to, co není dobře hlídáno?*

A kde je Katka?
Pod vrbou
Spí s prostřelenou kotrbou
Hej, Katko, slyšíš?
Ani bú
Tak si leť, mrcho, do limbu!
A revoluční držte krok!
Nepřítel číhá na útok!

A první bouřlivý potlesk na Šrámkově Písku 1971. A pak: Cena za angažovaný pořad Šrámkova Písku. Tři hlavní ceny na Wolkrově Prostějově o týden později. Představení na Jiráskově Hronově, nejpůsobivější v rozbořené stodole starého mlýna za Hronovem (v blízkosti tří včelínů. Snad i včely poslouchaly a neštípla žádná z nich nikoho z účinkujících, ani ze zahraničních návštěvníků). Pozvání do Velké Británie, Jugoslávie, NSR. Pochvalné články v novinách, rozhlas, televize. Účast na celonárodní přehlídce v Příbrami.

Poéma Alexandera Bloka Dvanáct v provedení Divadla Na okraji trvá 30 minut. Dá se říct — optimální využití kvality. Říkáme a slyšíme — socialistická revoluce, internacionalismus, socialistické umění.

Tři hoši z divadla Na okraji jedou do Velké Británie. Královna Alžběta, lord Snowden, magnáti a bossové kapitálu patrně propásnou jejich představení. Alespoň si hoši nebudou muset brát smokingy a nebudou se muset klepat, aby neučinili v nóbl společnosti nějaké to faux pas, nebudou muset ze sebe dolovat duchaplnosti, aby si za blahosklonnost snobů vysloužili afektovaný obdiv. Spíš si sednou na zem nějaké zastrčené londýnské „pub" mezi ty, kteří sem tam schytávají rány obušky na záda za projevy nesouhlasu s politikou Jejího Veličenstva.

Kdo ještě?

Uprostřed tohoto světa, uprostřed džungle složitých vztahů mezinárodních i mezilidských, sedáváme nad černými kronikami. Mluví se o narušené mládeži.

Do Písku přijel vrchlabský soubor. Děvčata z Dětského domova 3. nápravné skupiny, vrchlabští ochotníci a podkrkonošský písmák Miloš Gerstner. Děvčata se dostala do pasťáku z nejrůznějších důvodů. Je jim od patnácti do osmnácti let.

Miloš Gerstner sepsal hru *Velký motiv* podle skutečného příběhu z Dětského domova. Dívenky se jednoho dne jaksi rozhodly, že přepadnou vychtli, přehodí jí přes hlavu prostěradlo, říká se tomu Bílá paní, zavřou ji na izolaci, seberou klíče a vezmou roha.

Ve Vrchlabí netoužili po slávě, nýbrž docela prostě chtěli zkusit využít divadla jako přímého výchovného prostředku. Reakce diváků po prvních reprízách byla taková, že inscenátoři vycítili, že se jim povedlo cosi, co přesahuje svým významem účel běžného divadelního představení. Napsali do televize. A televize, uprostřed tohoto světa a jeho problémů, ale hlavně spíš uprostřed svých starostí o všelijaké zábavnosti, odepsala, že o představení ochotníků není jaksi zájem.

Velký motiv měl na Šrámkově Písku poslední, devátou, reprízu. Devátou reprízu představení, které by měl vidět každý nejméně dvakrát. Pár dní po skončení Šrámkova Písku se děvčata rozjela do všech koutů republiky. Soubor dostal Hlavní cenu Šrámkova Písku.

Podle běžných klasifikačních termínů se dá nazvat inscenace Velkého motivu účinným představením s pozitivním dopadem na diváka i na soubor. Gerstner napsal hru podle všech dobrých pravidel výstavby dramatu, využil nejenom skutečného příběhu, ale i slangu dívek. Režisérka Hamplová udělala všechno pro to, aby vedle účinného a prostého dosažení záměru se dívky na jevišti cítily jako na ložnici pasťáku.

Bilance: dívky, které se zúčastnily nacvičování komedie, se nejenom nepokusily o útěk z pasťáku, ale uvědomily si hluboce příčiny svých chyb a omylů a vznikl tak předpoklad, že to bude mít pozitivní důsledky při jejich zařazení mezi „normální" lidi. Diváci se celý večer výborně bavili, protože kouzlo přirozenosti a neodolatelnost originality jednotlivých představitelek byly bez křečí, bez přetvářky.

Z počátku to vypadalo na velkou legraci. Helena — královna onoho pytle blech, rýmařka a nenajedená Jindra, cikánka Jana, čtenářka milostných románků Jarča, hlídačka dveří Anča, bezvýrazná Růženka, tichá a smutná, chovající svou panenku.

JINDRA — *(jí rohlík) Až přijdu domů, tak si ve špajzu ukrojím takovej flák uzenýho, že... no, — uzený, uzený — to je mi souzený... a až ho sním, tak...*
JANA — *Tak si ještě uříznu kilo salámu...*
JINDRA — *Tak si naleju pivo — holky, já mám strašlivou chuť na pivo...*
JANA — *Vodka je lepší. Můj fotr má doma malou almárku a v ní má vodku. Von zmaří kolik flašek za tejden a matka mu nadává. Když někdy zapomene u almárky klíč, tak vopatrně jdu, kouknu, votevřu — no, dobrota! Zavřít tak voči a pomalounku cucat...*
JINDRA — *Náš táta zapomněl vod špajzu klíč — Poránu v tu ránu vodka je pryč... A holky! Jedem všichni — já jsem teď Suchej —*
VŠECHNY — *Náš táta zapomněl vod špajzu klíč*

Klíč malej stříbrnej
Kouzelnej klíč
A než se a než se
Z kravína navrátil
Pálivá voděnka
Ze špajzu pryč
Proč je ta voděnka voňavá pryč
Na koho vezmu si
Vezmu si bič
Po kom ta holka je
Že tolik bumbá
Špajz není pumpa
Vodka je pryč

JINDRA — *A ještě máme ve špajzu suchej salám...*
HELENA — *Držte mě! Zase už a jenom vo žrádle! Ještě vo vodce!*
JANA — *Tak, Jindro — Náš táta zapomněl vod špajzu klíč...*
JINDRA — *Co blbneš — dyť ty přece nemáš tátu...*

Schopnost Gerstnerova, citlivost Hamplové i představitelek vyvažovat bujaré veselí náznaky blížící se závažnosti, schopnost odlišovat podstatné od nepodstatného, budování jednotlivých situací jako účinných součástí velkého celku, skládat z malých detailů velkou mozaiku, důvěrná znalost problematiky a důvěra v to dobré, co v děvčatech bylo zakryto a posunuto špatnou výchovou, to všechno nakonec způsobilo, že diváci nemohli ani bouřlivými ovacemi zaplašit neúprosné otázky, které na ně za necelé dvě hodiny dopadly.

Kdo je vlastně vinen tím, že tato děvčata uvízla v pasťáku? Je to v pořádku i v naší rodině? Jak se zacházíme k těmto dívkám, až vyjdou z Domova? Kdo a jak se postará o jejich další citlivou výchovu? Neexistovalo zde žádné — to všechno „voní". Bylo zde zcela bez obalu řečeno — teď tu jsme my, takové, jaké jsme, jací jsme. A co vy?

A to všechno v lehkém tónu, bez frází. Taková legrace, na kterou nejsme příliš zvyklí. Legrace, která osvobozuje, uvádí věci na pravou míru. Legrace, která neuráží a neponižuje. A závažnosti, které nejsou neřešitelné.

Mimo jiné i jeden moment, pro amatérské divadelníky poučný: výkony dospělých byly vynikající. Když se po přestávce otevřela znovu opona, objevila se scéna kanceláře ředitele Dětského domova, přiznám se — řekl jsem si: doposud to bylo výborné. Teď nastane to ochotnické šaržírování a nepřirozenost. Kupodivu nenastalo. Ptal jsem se Miloše Gerstnera. To máte tak, řekl, kdyby výkony dospělých herců byly nepřesvědčivé, byl by náš záměr výchovně zapůsobit na dívky ten tam. Nevěřily by ani slovu. Proto museli herci být v tom nejlepším slova smyslu přesvědčiví. Všichni důvěrně znají nejenom své role, ale hlavně jejich smysl.

Majka. Mrňavá blondýnka, hlavní představitelka. Přijde jako nová chovanka do pasťáku. Po několika kolisích s Helenou zorganizuje útěk. Přišla a nebyla sympatická. Krůček za krůčkem bojovala nejenom o sympatie jednotlivých aktérek, ale i o sympatie diváků. Vyhrála to na celé čáře.

Zjednodušeně se dá říct — záporná postava se v procesu příběhu promění na postavu kladnou. Jenomže tato proměna, převýchova — chcete-li, není ani násilná, ani povrchní. Je přirozená. Jak Gerstner, tak Hamplová dokázali obratně přikládat polínko k polínku a výsledek byl ten, že je to možné. Že je možné změnit člověka k lepšímu. Zrovna tak, jako bylo možné změnit ho předtím k horšímu. Objevili v něm pozitivní vlastnosti a postupně je rozšiřovali, až se negace začaly vytrácet. Neobrátili se onou obvyklou a oblíbenou cestou jednostranné kritiky a záporů. Vsadili na klady.

A tak nakonec odchází Majka z jeviště jako hrdinka, která si vybojovala boj sama se sebou, sama za sebe s pomocí vnímavých, moudrých lidí, kteří to umějí, chtějí a věří, že je to možné.

Majka zdrhla a všichni celou dobu hledali motiv jejího útěku. Ostatní, které utekly s ní, řekly své motivy zcela prostě — ruplo nám v bedně. A Majčin motiv zůstal nevyjasněn do poslední chvíle. Dědeček, u kterého bydlela v Praze, byl odveden do vazby. Kanár Pepíček by chcípnul hlady. Majka jela zachránit Pepíčka. Přiveze ho do pasťáku.

Všichni si vydechnou, protože se předtím odehrála dramatická verze Majčina konce. Kdesi v Praze našli utopenou mladou dívku, odpovídající popisu hledané Majky. Dlužno říci, že Majka nenašla kanára doma, ale že ho obratně vyfoukla z bytu příslušníka VB Průchy, který přece jen tam nechtěl kanára nechat umřít hladem a žízní.

A Helena, která žárlila na Majku a navíc ji trápilo podezření z toho, že je všechny práskla, snědla nějaké prášky, vypumpovali jí žaludek, přinese kotě. Vrátí se i Jindra, kterou její alkoholický otec chtěl přinutit, aby za něho chodila do práce.

MAJKA — *Můžem si to kotě nechat, že jo.*
ŘEDITEL — *Ne.*
PROKURÁTOR — *Možná, že by...*
ŘEDITEL — *Sežralo by ti Pepíčka...*
PROKURÁTOR — *Třeba by se mohla Helena přestěhovat na jiný pokoj...*
HELENA — *Majko, já to nepráskla, česáka...*
VYCHOVATELKA — *Helena není šplhna, Majko. Odevzdej cigaretu. Majko.*
MAJKA — *Vemte si, soudruhu prokurátore, stejně nemáte co kouřit. Já už asi kouřit nebudu. Pepíčkovi kouř vadí. Soudružko vychovatelko — tadyhle vám ještě vracím ty peníze. Já jsem je neukradla — jenom jsem si je vypůjčila na cestu.*
ŘEDITEL — *Co uděláte s tím kotětem?*
MAJKA — *(jde na rampu, k divákům) Nechcete někdo vopuštěný kotě? Není náročný. Jenom se chce občas pomazlit. Koukněte, jaký má voječka. Někdy trochu škrábne, no...*

Pokusil jsem se aspoň na několika řádkách naznačit, že Velký motiv Vrchlabských stál přinejmenším za takové využití, jako využití DIVADLA NA OKRAJI. Kdyby se býval našel někdo, kdo by dokázal Velký motiv natočit, nebo kdo by zorganizoval turné po republice, bylo by to možná méně snadné a výhodné, než organizování jiných akcí, ale v naší kulturní politice by měly existovat rezervy, které by pružně reagovaly na podobné impulsy a dokázaly by, že právě v této době jsme schopni neprohospodařovat talent a schopnosti lidí, kteří usilují o zdraví naší společnosti.

PAVEL FIALA

Blokovy verše přeložil Václav Daněk

*

ŠKOLENÍ NA RADHOŠTI

ŠKOLENÍ OCHOTNÍKŮ je problém, který se řeší u nás stále novými pokusy. Se zajímavým podnětem přišel koncem listopadu vesnický soubor z TROJANOVIC u Frenštátu pod Radhoštěm. Shromáždil své členy na dva dny v beskydské chatě, přizval ochotnické zástupce z jiných souborů v novojičínském okrese a ve spolupráci s okresním kulturním střediskem učinil centrem školení svou práci na hře Ivana Franka UKRADENÉ ŠTĚSTÍ. Lektoři školení vycházeli pak ve výuce z konkrétních inscenačních problémů, uskutečnila se čtená i aranžovací zkouška, přednášelo a besedovalo se nejen o postavení ukrajinské a ruské klasiky v našem repertoáru, ale i o dramaturgicko-režijní problematice Ukradeného štěstí (to je moc dobře, že se tahle ukrajinská Vojnarka či Maryša zase objevuje na našem ochotnickém jevišti), o scénografii chystané inscenace a řadě jiných otázek, které položilo trojanovické studium hry. Nezapomnělo se na družnou zábavu. Tak mne napadá: Kdyby v každém okrese jen dva tři nejaktivnější soubory zorganizovaly každou sezónu takovouhle akci, spojující teorii s praxí a společenskou stránkou věci, nevydalo by to za desítky jiných, nákladnějších a zpravidla v krajském měřítku organizovaných školení? J. B.

maxi- mini- malismus

polemika

Metodický list severočeského Krajského kulturního střediska a Krajského výboru Svazu českých divadelních ochotníků věnuje velkou pozornost i dětským divadelním souborům. V loňském říjnovém čísle reaguje redakce i na články Evy Machkové o přehlídkách dětských souborů, otištěné v Amatérské scéně a obsáhleji ve Zpravodaji zájmové umělecké činnosti, a vytýká jí maximalismus požadavků a jednostrannost. Autor článku v ML soudí, že není možno na vedoucí dětských souborů klást velké požadavky, že je nutno respektovat fakt, že s dětmi pracují z ochoty a jejich práce přitom není uznávána, a píše: „Cesta za dobrým dětským divadlem vede od kvantity ke kvalitě a nikoli naopak. Nejdříve musíme mít řadu vedoucích, kteří soustavně pracují s dětmi, a pak jim teprve můžeme nabídnout, aby se pro svou práci vyzbrojili doplněním teoretických znalostí . . .“ Protože v této polemice nejde o spor, který by se týkal jen Severočeského kraje nebo jen dvou osob, ale o základní otázky dětského divadla, přetiskujeme ve zkráceném znění otevřený dopis, který zaslala Eva Machková severočeskému Metodickému listu. **REDAKCE**

Milý soudruhu,

pod svoji polemiku s mými články jste se nepodepsal a tedy Vás nemohu oslovit jménem. Ale tím lépe — na rozdíl od Vás nemohu být osobní a neoslovuji Vás jako jedince, ale jako představitele nepopiratelně velmi mohutné a mým psaním jistě upřímně rozzlobené skupiny pracovníků dětského (i jiného ochotnického) divadla.

Ano, uhodl jste (nebo uhodla?, ani to nevím), nebo to dobře víte, nevedu dětský soubor. A co má být? Nejde spíš o to, zda to, co píši, je — či není oprávněné?

Máte pravdu, záleží na osobnosti vedoucího a na konstelaci všech možných okolností i na sestavě dětí a kterýkoli dnes výborný soubor může být zítra prabídný nebo naopak. Ale v tom nejsme v rozporu, a o to mi také ve všech článcích, které píši, jde — aby těch dobrých dětských souborů bylo čím dále tím více. Myslím si totiž, že rozhodující není ani tak školská (nebo jinak organizovaná) kvalifikace vedoucích, ale především jejich **postoj k dětskému divadlu**, ale hlavně — **jejich postoj k dětem.**

Práce s dětmi je skutečně málo oceňována, o mnoho méně než práce ostatních ochotnických souborů. Ale ruku na srdce: jestliže se spokojíme s bolestínskými výkřiky o tom, že to přece vedoucí dělají z ochoty a nikdo se jich nevšímá a jejich práci neoceňuje a že to přece nejde dělat o mnoho lépe než dosud, jestliže nebudeme na vedoucí klást žádné nároky a budeme jim klepat na rameno, že jsou obětaví, a jestliže tedy se nic podstatného v této oblasti nezmění, pak přirozeně této činnosti společnost větší váhu přičítat nebude. Nemohu si pomoci, ale musím tu zopakovat svoji nejpodstatnější větu z článku, který Vás tak rozzlobil: „Opravdu si myslíte, že memorování mizerného textu a jeho školácké odříkávání v omšelých kostýmech a kýčovitých kulisách má na dítě pozitivní vliv?“ A budeme-li v polemice pokračovat, ráda bych na ni znala odpověď. Přirozeně, že je „maximalistická“ v tom smyslu, že volím nejkrajnější případ, ale jde mi o princip přístupu k dětskému divadlu. Jaký prospěch přinese dítěti, jestliže jen pasívně reprodukuje text, který je (stejně jako hmotné prostředí, dítě obklopující) průměrný, podprůměrný, nebo dokonce prabídný? Namítnete mi zase, že to přece vedoucí dělají z ochoty — proč ne, asi je to baví. Ale jestliže to dělají jen pro svou potěchu a pro potěchu dětí, pak svého cíle dosahují už jen činností samou a proč by je za to měla společnost nějak zvlášť oceňovat a vyzdvihovat? Proč by měli vystupovat na přehlídkách a účastnit se soutěží a očekávat posudky své práce, jestliže sami na sebe nekladou ne maximalistické, ale vůbec žádné nároky. A lze vůbec jakoukoli práci s dětmi, práci, která je tak či onak nutně formuje, lze ji vůbec chápat takto nezávazně?

Přirozeně, že za daného stavu věcí je třeba školit, instruovat, pomáhat „za pochodu“. Ale rozhodně to není cesta jediná: ÚDLUT už po tři roky pořádá soustředění mladých učitelů a zejména posluchačů pedagogických fakult (nejčetněji bývá obesíláno ústeckou fakultou), kteří se na praxi teprve připravují; na pedagogických fakultách je pro studenty učitelství národní školy zaveden před-

mět „komunikativní dovednosti“ a na pedagogických školách předmět „základy divadelnictví s metodikou“; připravují se vydání tří metodických prací původních a dvou překladů. Ve srovnání s tím, jaká je situace v řadě jiných zemí, jsou to jen vlaštovičky signalizující jaro. Ale zavedení řádné a dostatečné a hlavně včasné přípravy učitelů pro dramatickou výchovu se neprosadí pod heslem „ať se hraje jak se hraje, jen když se hraje hodně“.

Nerozumíme si zřejmě v podstatné otázce: Vy jako byste vycházel z naprosto nesporné, předem dané premisy, že je samozřejmě dobré a ušlechtilé hrát divadlo s dětmi a že se to žádá, tedy jen opravme nějakou tu kosmetickou vadu. A já si spíš kladu otázky: co s dětmi dělat, aby se v maximální možné míře využilo všech možností, jež bohatě nabízí dramatická činnost, k jakému účelu a cíli, jak hraním divadla posloužíme dětem. V tom je jádro našeho sporu: **jsou tu děti pro divadlo, nebo divadlo pro děti?**

Vyjdeme-li z toho, že je tu divadlo — anebo lépe: dramatická hra — pro děti (a na tom nevidím nic zvlášť náročného — je to prostě opačný pohled na věc), pak nutně dojdeme k tomu, že dramatická činnost děti může formovat, ujasníme si, kterými svými prvky a jak, jaká dramatická činnost — začneme zkrátka přemýšlet o tom nejpodstatnějším, o smyslu a cíli dětského divadla a o jeho metodách. Vedoucí by skutečně měl mít znalosti a praktické dovednosti umělecké, uměleckovýchovné, psychologické — a obávám se, že ještě lecjaké jiné. V plné míře je může mít ten, kdo řádně vystuduje učitelství dramatické výchovy (až něco takového bude existovat) nebo kdo si je soustavně shromáždí v praxi. Budete se divit, ale v tomhle pro tuto chvíli nejsem maximalistka (i když se musím přiznat, že toto slovo vůbec nepovažuji za urážku, spíš naopak). Myslím, že by teď docela stačilo, kdyby vedoucí souborů aspoň poznatky umělců, pedagogů, psychologů a dalších vyhledávali a přijímali bez apriorní nakvašenosti na jejich „teoretičnost a akademičnost“.

EVA MACHKOVÁ

ZK Vagónka Studená uvádí pohádku Čertův švagr. Vpravo St. Lančová v roli hodné princezny

---

průhledy

Začátek letošní sezóny byl...

Píšeme sice už rok 1972, ale ve chvíli, kdy já sedím u psacího stroje, máme teprve listopad roku 1971. Ostravskou divadelní přehlídku před sebou a také řadu premiér teprve přede dveřmi — Afinogenovovu Mášenku jako muzikálovou hru v Děčku, Rozrušenou zemi ve Stehlíkově adaptaci a Sokolovského režii na scéně ND, Morálku paní Dulské v Laurinově režii v Realistickém a Vinohrady mají pár dnů před premiérou Hikmetovy Legendy o lásce, která se po létech na tuto scénu opět vrací. Vůbec tyhle „průhledy“ dávají člověku jedinečnou možnost uvažovat o proměně času, situací a dějů našeho života. Stačí si totiž uvědomit či představit, co všechno nového bude za ty dva tři měsíce, aby se člověk ocitl na rozpacích, jaká kritéria pro tenhle článek vůbec zvolit.

Asi jako obvykle, neopakovat čtenáři horké aktuality, které mezitím zestárnou, ale snažit se ve větších celcích postihnout věci z většího odstupu. Proto také o počátku letošní divadelní sezóny, která je již mezi tím ve své druhé polovině, nebudu psát recenzi. Vybral jsem několik představení, která mají něco společného.

Především je nutno říct, že v úvodu letošní sezóny, tedy v měsíci září, říjnu, zahájila většina pražských scén sui generis lehčím repertoárem. Snad proto, aby divák přišel po prázdninách do divadla s lehkým srdcem a s chutí a teprve další premiéry ho zavedou do složitější problematiky lidského bytí, jímž se divadlo — je-li dobré — zabývá od svého prapočátku. Tak jsme vedle Goldoniho mohli tleskat lehké komedii páně Shakespearově, pak znovu Goldonimu — a pominu-li některé další premiéry, zdaleka ne tak úspěšné, mohu nicméně říci, že nás na počátku sezóny opět poučili klasikové, ze držíme-li se jich dobře činíme, neboť hodnoty jejich děl přetrvávají věky. Samozřejmě, až se sezóna rozběhne naplno, budeme asi čím dál víc pociťovat absenci současné hry. Ale o tom zřejmě až jindy. Tentokrát začala sezóna několika úspěšnými inscenacemi klasiků, zůstaňme tedy u nich.

Po různých etapách vývoje našeho divadla jsme dnes ve stádiu vyznačujícím se mnoha znaky, řadou problémů, nemálo úspěchy, ale jednu věc pociťuji čím dál bolestivěji. Upadá profese divadelní režie. Je to tvrzení apodiktické, které sám za chvíli vyvrátím zmínkou o třech pěkných představeních, ale budiž dovoleno kritikovi, aby nadsadil a řekl své zjištění bez obalu — ano, pražská představení citelně postrádají vysokou režisérskou profesionalitu. A to nikoli jen proto, že většina představení jsou spíš průměrná, nýbrž i pro věci nejzákladnější — herci si nedávají záležet na je-

vištní řeči (nikoli všichni), představení po několika reprízách citelně upadá (nikoli každé), upadla kultura svícení (nikoli všude) atd. Tohle všechno je součást režijní profese. Nechceme režiséry „mistry", pramálo mi jde o „hlubokomyslné génie", ale na druhé straně si myslím, že úsilí, aby režisér byl skutečnou hlavou celého představení, nemůžeme popřít a zatratit, nechceme-li se přímo postavit proti základům moderní režie, počínaje Stanislavským.

Tenhle úvod, sice obecný, zato stýskavě kritický, jsem musel napsat, přestože se zdaleka netýká začátku letošní divadelní sezóny. Naopak, začátek letošní divadelní sezóny byl . . .

Jaký tedy vlastně byl?

Po představení Goldoniho Sluhy dvou pánů v libeňském divadle jsem měl radostný pocit, že divadlo — a nejen libeňské — začalo sezónu nanejvýš dobře. Vesele, rozverně, moderně lehce a hluboce čistě a lidsky. Režisérem představení byl M. Vildman j. h. Z jeho královéhradeckých inscenací jsem viděl několik opravdu výtečných, měl jsem radost, že se mu vedlo i v Praze, kde se pustil do práce se souborem, který neznal. Tohle představení signalizovalo i jiskru režijní tvorby, neboť vše, čím tento Sluha dvou pánů je, klobouk dolů před herci, zejména Mrkvičkovým Truffaldinem, je tady především a zejména a hlavně inspirováno režisérem.

O něco později uvedl na svéně Národního divadla slovenský režisér K. L. Zachar Goldoniho Vějíř, který si kdysi před deseti lety — se znamenitým úspěchem — již režijně vyzkoušel na své mateřské scéně v SND. Byl to opět Goldoni, tentokrát víc uhlazený, vypulérovaný i v drobnostech, obdařený talentem několika výborných hereckých výkonů. Ale znovu — tak jako v Libni — i tady byl hlavní osobností režisér. Samozřejmě, měl vynikající pomocníky, zejména L. Peška, ale i o tomto představení můžeme hovořit jako o režijně inspirativním.

A pak přišlo Mnoho povyku pro nic na Vinohradech. Hra, o níž se toho v análech tohoto velkého dramatika mnoho nedočtete, nemá v díle klasikově takovou vážnost. Jenže režisér Fr. Štěpánek ji najednou rozsvítil, ožil, rozehrál na Tomkově scéně jako málokdo předtím. I tentokrát, samozřejmě, má k tomu vynikající konstelaci hereckou — za všechny představitele musím jmenovat rozkošně zlobivou a mile půvabnou Danu Kolářovou (Beatrice) a s vědomím váhy toho slova říkám vynikajícího Jaromíra Hanzlíka jako Benedikta, toho čestného mládence, který tak dlouho odpíral lásce, až jí cele propadl.

Všechna tři představení — nejvýraznější (podle mého soudu) z prvních premiér nové sezóny — dávají velké slovo hercům. Diváci se smějí, tleskají, mají radost z tvořivé klenotnice zralého českého herectví. Ale současně je každé z těchto představení i nápovědí, že také režijní tvorba může v nové sezóně v lecčems překvapit. Nápovědi se však dějí na textech klasiků, navíc na komediích. Jako kdyby tvůrci s ulehčením právě tady rozehráli všechnu svou dovednost, vdechujíce starým klasickým dílům všechen um a fantazii. Snad se této inspirativní tvorby dočkáme v nemenší míře i na dílech časovějších.

Začátek letošní divadelní sezóny byl velice dobrý. Přinejmenším tři pěkné inscenace, které budou jistě dlouho vyprodány. To není právě zcela běžný vklad, přestože tvůrcem jedné z nich je režisér slovenský.

Ve chvíli, kdy článek čtete, máme již na jevištích celou řadu dalších premiér. Má slibný začátek stejně slibné pokračování?

Ales Fuchs

ZPRÁVA O VALMEZU 1971

V oblasti zájmové umělecké činnosti jsou akce, které tradičně provází přízeň oficiálních míst, jimž se štědře otevírá dlaň donátorů a jimž věnuje patřičnou pozornost tisk. Naproti tomu najdeme však i takové, které dosud zůstávají na periférii zájmu příslušných osvětových institucí a vyrůstají doslova „zdola" — díky nadšení i tvrdohlavosti místních lidí. K těm druhým zatím patří valašskomeziříčský *Moravský festival poezie,* který se konal již posedmé ve dnech 28.—31. října 1971 v rámci kulturní části Měsíce československo-sovětského přátelství a na počest 50. výročí založení KSČ.

Nejprve základní fakta. Ve „Valašských Aténách" žije odedávna silná tradice ochotnická a studentská (právě letos na podzim slavili tu sto let gymnasia). Když se počátkem šedesátých let vyrojila nejrůznější divadélka poezie, nezůstal stranou ani „Valmez", jak se městu — z hlediska lingvistického ovšem nestvůrně, ale ústy milovníků poezie důvěrně — říká. Moravský festival byl poprvé uspořádán v roce 1965, a to jen pro Ostravsko. Od těchto skromných počátků se postupně rozšiřoval; od čtvrtého ročníku se z krajské akce stal festival moravský a tento název již zůstal, i když například letos přijeli také amatérští recitátoři ze tří českých krajů a z Prahy. Z původně ohlášených 65 přednášejících soutěžilo „o štít města Valašského Meziříčí" v roce 1971 nakonec v jedné společné kategorii 49 interpretů; věkové rozmezí bylo stanoveno od 16 do 30 let (ročníky 1955—41). Každý účastník měl zpaměti připraveny dvě básně, každou o maximální délce 7 minut. Sedmičlenná staronová porota z různých profesí (za předsednictví dr. Vladimíra Justla) hodnotila veřejným bodovacím systémem. Do druhého kola se probojovalo 27 recitátorů. První cenu — putovní pohár a čtrnáctidenní zájezd do SSSR (dar ÚV SČSP) — získal brněnský vysokoškolák Petr Horák (1948) s celkovým ziskem 87 bodů; v prvním kole recitoval Halasovu Podobiznu naší paní, v druhém úryvek z textu Já se tam vrátím od téhož autora. Druhé místo si vybojovala Libuše Smolíková (1955) ze Strakonic s 82 body (Majakovskij — Óda na revoluci a Hora — Dělnická madona). Jako třetí se umístil chomutovský Jindřich Lenc (1942) s 80 body (Jeffers — Tiší pastýři a Villon — Závěť). Zvláštní cenu poroty odvezla si rovněž L. Smolíková. Nejlepší soutěžící představili se po společenském večeru a hodnotícím semináři na Horní Bečvě v závěrečném defilé vítězů. Zdařilé večerní programy obstarali hosté: pražské Studio Viola vystoupilo se zajímavou jevištní kompozicí z veršů Jany Štroblové Šlágr o lásce a skupina Jiřího Traxlera Skiffle kontra předvedla s velkým ohlasem předpremiéru vtipného pořadu Dějiny pop-muzic v Čechách a na Moravě. Do Valašského Meziříčí přijeli kromě oficiálních zástupců jednotlivých krajů také spisovatel J. R. Pick, pracovnice ÚDLUTu dr. V. Šrámková, aktivista ÚV SSM Z. Potužil aj.

Rozličná jednání, která kolem MFP probíhají, stočí se zpravidla k otázce jeho specifičnosti. Při letmém pohledu se totiž snadno dojde k názoru, že valašskomeziříčský festival má obdobný charakter jako celostátní přehlídka sólového uměleckého přednesu, která je tradiční součástí Wolkrova Prostějova. Protože pak MFP není zatím zařazen do právě zpracovaného dvouletého výhledového plánu akcí, organizovaných v rámci celé republiky, může se jevit jako podnik dublující, „konkurenční" a tedy koneckonců zbytečný. Zdá se, že snaha dodat MFP žádoucí specifičnost tím, že bude jednou provždy recitátorům nějak radikálně zúžen výběr textů, není řešením nejšťastnějším. Přitom se totiž snadno přehlédne to, co opravdu dává „Valmezu" ve srovnání s renomovanými přehlídkami jeho neopakovatelnou atmosféru. O Moravský festival poezie po celou dobu jeho trvání pečuje poměrně početná skupina

pro věc zapálených amatérů, většinou inženýrů a techniků z místních závodů. Organizační výbor MFP v čele s ing. Jiřím Brollem má nevšední pracovní elán, značnou pravomoc i přirozenou autoritu. Daří se mu zainteresovat odpovědné činitele státních a stranických orgánů města, okresu i kraje: fakt, že účastníky soutěže každoročně srdečně přijmou předseda MěNV i předseda MěV KSČ, není tu zdvořilostní konvencí, ale jedním z viditelných projevů zájmu veřejných činitelů o kulturně politický život jejich obce. Pro festival byl získán nejen zdejší Klub pracujících a Klubové zařízení mladých, ale také řídící a odboroví pracovníci zdejších továren. To se konkrétně projevuje ve velmi úsporném festivalovém rozpočtu (letos 42 000 Kčs) i v mnoha zdánlivých drobnostech, které návštěvníkům třídenní pobyt na malém městě zpříjemňují. Spontánní a nezištná aktivita několika desítek prostých lidí, kteří svůj vztah ke kulturnímu dění dovedou právě dnes projevit nenápadnou obětavou prací, zkrátka společný jmenovatel sympatického fandovství — to je cenný klad Moravského festivalu poezie, který bychom neměli ignorovat.

Díky tomu, že mezi organizátory převažují technické profese, mívá zdejší festival detailně vypracovaný časový harmonogram, jehož přesné dodržování se považuje za samozřejmé. Propozice soutěže a zejména její hodnocení se přitom rok od roku v lecčems pružně mění, takže každý ročník MFP je zároveň malým experimentem. Každodenním zrcadlem festivalového hemžení se stal jeho pohotově připravovaný Zpravodaj.

Často diskutovanou zvláštností valašskomeziříčského festivalu, na kterou jeho organizátoři nedají dopustit, je způsob hodnocení soutěžících. Byl v podstatě převzat z některých sportovních disciplín (krasobruslení, gymnastika), přejali ho dále např. ve Viole a spočívá ve veřejném bodování pomocí číselných tabulek. Krátce po odeznění básně musí každý z porotců ohodnotit recitátorův výkon v rozmezí stupnice 1—10 s přesností 0,5 bodu. Nejvyšší a nejnižší ocenění se do celkového součtu nezahrnuje. V minulých ročnících se bodovalo každé kolo zvlášť a postupoval předem stanovený počet nejlepších; letos byla účast ve finále podmíněna 30 body a o konečném umístění rozhodl celkový bodový součet z obou kol. Výhodou bodového systému je značná míra objektivity, průběžná veřejná kontrola (publikum v sále nečeká na oficiální výsledky z výpočetního střediska a pilně porovnává samo) a snaha odstranit dojem kuloárových jednání poroty tím, že každý z porotců vystupuje neanonymně a je případně nucen své osobní stanovisko obhájit. Na druhé straně však se v konkrétních případech ukazuje, že sportovní hodnocení nelze dost dobře mechanicky aplikovat na složitou duchovní oblast, nehledě k tomu, že strohé okamžité verdikty poroty nepůsobí na některé recitátory psychologicky příznivě. Letošní porota nicméně doporučila — ve shodě s míněním většiny soutěžících — veřejné bodování podržet i napříště. Navrhla však celý systém dále domyslit: vrátit se k oddělenému bodování obou kol, nestanovovat limit pro finále předem, zejména však považovat číselné výsledky nikoliv za absolutní, ale za pomocné kritérium, které není v jednotlivých odůvodněných případech pro určení konečného pořadí závazné. Osvědčil se pokus uvodní mimosoutěžní předrecitace, kdy si porotci zladili hlediska posuzování (dramaturgický výběr textu, jeho přiměřenost věku a osobě recitátora, technika přednesu a vystupování, osobitý interpretační přínos atd.). Budou-li tyto náměty akceptovány, usnadní se možností posoudit výkon znovu s odstupem a společně odpovědné rozhodování poroty; na její kvalifikovanost, pohotovost a názorovou vyhraněnost klade meziříčský systém beztoho značné nároky. Respektovány by v budoucnu měly být i ostatní náměty porotců (alespoň jednu z básní volit z oblasti domácí, důsledně dodržovat sedmiminutový limit vystoupení, odmítnout úryvky z větších literárních celků, u cizích textů zásadně uvádět překladatele apod.) — na rozdíl od ojedinělých kuriózních nápadů pořadatelů.

Předání cen 7. ročníku VALMEZU, uprostřed vítěz — Petr Horák z Brna

Nutné bude také vyrovnat disproporce při výběru recitátorů v jednotlivých krajích.

Vraťme se ještě k náplni a úrovni sedmého ročníku MFP.

Celkový průběh obou soutěžních kol potvrdil, že jeho začlenění do rámce letošních jubilejních akcí nebylo jen formální záležitostí. Také současné tematické zaměření na angažovanou socialistickou tvorbu nezbavilo soutěžní repertoár žádoucí pestrosti ani nevedlo ke konjunkturálnímu výběru textů. Vedle převažující české meziválečné poezie (Neumann, Hora, Wolker, Nezval, Biebl, Seifert, Halas, Holan) objevilo se mnoho našich autorů současných (Hrubín, Šiktanc, Mikulášek, Hanzlík, Hrabě), řada básníků sovětských (Blok, Majakovskij, Chlebnikov, Jesenin, Cvětajeva) i představitelé pokrokového básnictví světového (Heine, Lorca, Jeffers). Kupodivu zcela stranou zůstali básníci z přelomu století (Březina, Sova, Bezruč, Šrámek, Toman, mladý Neumann) i básně Ortenovy, Závadovy, Skácelovy, Prévertovy a dalších autorů, které na podobných přehlídkách většinou nechybějí.

Snad s výjimkou několika obligátních textů Wolkrových, k nimž některé recitátorky nenašly žádoucí vnitřní vztah, ukázalo se zpravidla, že i nejmladší recitátoři si dovedou najít báseň, která skutečně vyjadřuje jejich postoj ke světu a životní pocit a že poctivě hledají aparát vhodných výrazových prostředků, jímž by svůj poměr k básni sdělili publiku. Několika recitátorům se podařilo sugestivně vyjádřit i smysl a poslání veršů, jejichž reálie nemohli poznat z vlastní zkušenosti (Blokova poéma Dvanáct, Majakovskij, Hora aj.). Dojem žádoucí autenticity, kdy interpret doslova vtáhnul posluchače do vlastního pojetí atmosféry básně, převládal u náročné poezie moderní (William-

sův Životní příběh, Tahmiščićova Možnost půlnoci); úskalím přehnaného „prožívání“ předlohy ovšem bylo, když přednášející takřka zapomínal na kontakt s posluchačem a na komunikativní funkci uměleckého přednesu. Pokud jde o nové recitační „líhně“, vyrostla známému souboru ze Svitav vážná konkurence v mladých recitátorech ze Strakonic, kteří dokázali spojit poučený přístup ke zvoleným autorům s výrazně osobnostním pojetím obou odlišných textů. Opět se potvrdilo, že nejkvalitnější recitátoři přicházejí z míst, v nichž soustavně a kolektivně pracuje kroužek uměleckého přednesu. Závěrečný seminář poukázal přirozeně také na řadu interpretačních nedostatků technického rázu (nesprávná akcentace, bezradnost při přednesu volného verše, monotónnost projevu, ortoepické prohřešky aj.) i na společenskou a estetickou stránku veřejného vystupování.

Moravský festival poezie získal si během několika let oblibu mladých recitátorů nejen pro svou přátelskou atmosféru, ale zejména proto, že jim umožňuje v soutěži rostoucí úrovně postupně sbírat interpretační zkušenosti a oťukat se, podělit se o své názory s ostatními, uvědomit si, jaké místo poezie a umění v životě mladého člověka zaujímá. Příklad vítěze Petra Horáka, který se jako jediný letošní soutěžící účastnil všech ročníků festivalu, rok od roku se zlepšoval a jako první prolomil hegemonii recitujících dívek, je dostatečně výmluvný. Dobré výsledky dosavadních ročníků i cenná tradice předchozích vynikajících interpretů (J. Zikmundová, D. Oravová, A. Kapustová, R. Flodrová aj.) zavazují i do budoucna. Toliko cestou poctivého a cílevědomého úsilí pořadatelů i soutěžících může Moravský festival poezie zachovat svou specifičnost, přispívat svým podílem k socialistické výchově mladých lidí a tak plnit své nejvlastnější společenské poslání.

VÍT ZÁVODSKÝ

Láska na první pohled

Jsou lásky na první pohled, sežehující, nevysvětlitelné, zanechávající trvalý zážitek. Jsou to lásky, k nimž se člověk ať chce či nechce vrací, těší se s nimi, inspiruje se jimi. Jsou to lásky, které zpříjemňují všední život, ozvláštňují navyklý chod věcí a událostí, které stírají prach každodennosti.

Šťasten ten, kdož je takovým láskám přístupný. Nikdo nikdy nevysvětlí, proč se náhle zjevují při setkání s ženou, věcí, přírodou, krajem. Přišlo to tak znenadání, kdesi za Starou Pakou vyrostly za oknem vlaku ostříbřené Krkonoše, v Semilech se mihl stařičký Antal Stašek, dávající celé své osobní jmění na krytí hroutící se kampeličky, aby se ve svých sedmdesáti letech šel živit jako advokátní koncipient do Mohelnice na severní Moravě. Potom už to byl načasovaný sled barev, průhledů a podzimních scénerií, až se opět vynořily sluncem zalité a sněhem obílené vršky Krkonoš. Struna zazněla, člověk se změnil, přestal být tím, čím byl ještě před několika hodinami, přijímal všechno v náladě vzácného svátečního dne. V tomto světle se zjevilo náměstí ve Vysokém, divadlo Krakonoš i Větrov. V tomto světle jsem zažíval první vítání souboru, posezení v loutkovém divadle, první rozhovory s Petrem Peškem, Miladou Votrubcovou, Marií Hejralovou, Josefem Hejralem a celou řadou dalších pozorných a obětavých lidí.

Pak ten buk k zemi spadl a komedie Václava Klimenta Klicpery začala a s ní II. Národní přehlídka vesnických a zemědělských divadelních souborů. Týden různých setkání v divadelním sále, na seminářích, ve večerních a nočních posezeních a zábavách, k nimž přispíval každý včetně personálu Větrova. Ožpak lze zapomenout na Vladimíra Dědka a manžele Videmanovy z Vysoké Libně, rodinu Štenclových z Žimrovic, Antonína Horu z Holoubkova, ve Větrově tančící a pak z ničeho nic hrající Evženii — Romanu Nováčkovou, paní Fricovou a Vlastu Halvovou z Bystrého? A k tomu jedna probdělá noc, v níž dominuje Richard Horatlík se svými vzpomínkami na inscenaci Ostrovského a roztomilá Klaudinka, v civilu Jana Nováková, oba z Kunžaku. O bujaré partě vedené Ladislavem Gabrhelem ze Starého Hrozenkova ani nemluvě.

Všechny ty dojmy a zážitky korunují dva bohatýři z Újezda u Radnic, neúnavní společníci, vytrvalci v zábavách, diskusích i v seminářích. Sešli se tu v kraji nadšenců divadelní nadšenci od Berounky až po Štramberskou Trúbu.

V neděli jsem šel klidnou procházkou po Dykově stezce a neznačenými cestami a úvozem pak zpět do Vysokého. Kam nepadlo sluníčko, vydržel ranní mráz, pěkně profukovalo, ale co naplat, v klopě jsem si přinesl k Bartoníčkům do hospody zmámenou a popletenou pampelišku, která z nějaké podivné touhy si zaměnila jaro s podzimem.

A pak jsem byl jeden den v sanatoriu, kde léčí kostní TBC. I to patří k Vysokému, to soustředění lidského utrpení vedle krásy a klidu krajiny. Slzy a vrásky vedle úsměvů a radosti. Jako by celý ten dojem z Vysokého měl mít ty nejširší lidské rozměry.

Málem bych zapomněl na toho vousatého mladého nadšence, co rozdělal oheň u bozkovských dolomitových jeskyní a pak vyprávěl a vedl nás tím komorním jeskynním systémem. No, Sloup ani Macocha to není, ale to největší a nejbohatší není vždy tak milé. Nehledě k opékaným buřtům a že jsem se skrze ně dostal do přehlídkového zpravodaje zvaného Větrník (mimochodem vtipně a pohotově dělaného).

To všechno a k tomu sto podzimních kilometrů Ladislava Hladíka a Hany Strnádkové, kteří se starali o žaludky souborů, účastníků přehlídky a poroty; ženy, které ochotně pekly sejkory na bále, dále Krakonoš a trubači vítající soubory, občané shromažďující se denně před divadlem a konečně i televize, která ztratila šoty z přehlídky, tedy toto všechno tvořilo náladu i celkový dojem toho nezapomenutelného týdne.

„Všechno bylo výborné, kdyby také to divadlo ještě“ ... odmlčel se vtipálek, jehož nechci jmenovat. Neměl však pravdu. Když jsem 23. října — v to sobotní ráno kdy fičel vítr, nesvítila elektrika a bylo umění v naprosté tmě najít v půl páté na pustém náměstí autobus — odjížděl z Vysokého, vezl jsem si v kufru i v duši upomínky, které mi budou dlouhou dobu zdrojem návratů, přemýšlení a vzpomínek. Není to jen skleněný Krakonoš, který mi kouká do pera, složená čísla zpravodaje, oživající jména z programové brožurky, vidina táhlých kopců s tisíci odstíny podzimní žluti, tváře lidí, s nimiž jsem navázal nová přátelství, smutky z málo pravděpodobného setkání s nimi v budoucnu, ale i několik upomínek divadelních, oné vážné, tu úspěšnější, tu méně úspěšné, poctivé snahy, skromné služby divadlu, společnosti, sobě i divákům. Ostatně o té čistě divadelní žatvě bude ještě mnohokrát řeč až opadnou dosud živé nálady, dojmy a upomínky. Loučím se za všechny, kdož byli ve Vysokém hosty, loučím se s těmi, s nimiž jsme to já či ostatní nestačili osobně.

Jsou lásky na první pohled, sežehující, nevysvětlitelné, zanechávající trvalý zážitek.

Z. K.

OCHOTNÍCI OKRESU VSETÍN se sešli 6.–7. listopadu 1971 na okresní divadelní konferenci v hotelu Klenov na Bystřičce. Zúčastnilo se přes 30 delegátů, zástupci ONV a KNV a krajské divadelní sekce. Ze zprávy se dověděli, že v období sezóny 1970–71 hrálo na Vsetínsku 22 souborů, z toho 11 dětských. Odehrály 9 činoher, 2 operety a 11 pohádek. Byla uskutečněna okresní soutěžní přehlídka v recitaci ve Vsetíně, dále přehlídky vesnických souborů v Lidečku a Jarové, XIII. festival vyspělých souborů v Karolince, přehlídka dětských souborů ve Valašském Meziříčí a okresní soutěž o nejlepší agitační skupinu (malé jevištní formy), které se zúčastnilo 32 souborů (730 účinkujících). Všechny přehlídky byly konány na počest 50. výročí KSČ a v rámci předvolební kampaně.

raonův číšník, když se Faraonovi zdál podivný sen o sedmi tučných a sedmi hladových volech. Josef je propuštěn, vyloží Faraonovi sen, doporučí postavit a zaplnit sýpky pro hladová léta a stane se v zemi prvním po Faraonovi, aby nakonec zachránil své hladové bratry, jimž odpouští.
V první mezihře volá Luciper čerty z Království českého, aby podali raport o poměrech. S neobyčejnou bystrostí líčí čerti povahu, ctnosti i nectnosti Čechů, jejich chování i těžkosti včetně lásky k pivu. Je až neuvěřitelné, že tyto raporty vznikly v roce 1545.
V druhé mezihře je popraven pekař a tématem mezihry je jeho povzdechnutí: „Pán si vždycky na své přijde, pán nikdy nezhyne, ale zato chudáka oprátka nemine. Velký krade veřejně a chudák tajně a tak velký malého větší obyčejně." Pekařovi kumpáni pak svého druha pochovávají a rozmlouvají s ním — umrlcem — o chodu světa.

Mikolaj Rej z Naglowic (1505—1569) je první svébytný polský spisovatel a otec polského písemnictví. Je autorem moralisticko-satirických traktátů, náboženských děl (Postila, Apocalypsa atd.) a dvou dialogizovaných moralit Život Josefa a Kupec. Vedle toho napsal sborník epigramů. Ve hře Život Josefa je v lidovém zpracování biblického příběhu moudrost, která není dobově omezena. Je to bujné, veselé a prostořeké divadlo, jak má být. **Ko**

[332]

Rolland, Romain

HRA O LÁSCE A SMRTI

(Le Jeu de l'Amour et de la Mort, 1924)

Přeložila Ida de Vries. Vydala DILIA. 10 m, 3 ž. Výprava: salon ve slohu Ludvíka XVI. Odehrává se v domě Lavoisierů v Paříži koncem března 1794.

V domě Jérome de Lavoisiera, vědce, filosofa, člena francouzské Akademie a člena Konventu, který byl Voltairovým přítelem, rádcem encyklopedistů a nyní je poradcem Velkého výboru, v jehož čele stojí Robespierre, se sešla malá společnost, aby oslavila návrat jara. Každý z jejích členů někoho ztratil v revoluci, každý z nich prožil v poslední době mnoho útrap, ale všichni se cítí u Sofie, Lavoisierovy moudré a vyrovnané manželky, dobře. Mají tu především pocit bezpečí, protože Lavoisier mnohým z nich svým vlivem pomohl a jeho dům je zatím stále nedotknutelný. Jen Sofie ví, na jak vratké půdě stojí tato nedotknutelnost. Příjemnou zábavu pokazí zpráva v novinách o smrti Sofiina přítele Valléa. Nejvíc zdrcena je sama Sofie, protože Valléa milovala a on miloval ji. Jaké je ale překvapení společnosti, když se otevřou dveře a mezi nimi se objeví zcela vyčerpaný, ale živý Vallé. Hosté se jeden po druhém vytrácejí, protože jim je jasné, že kdyby je někdo viděl ve Valléově společnosti, propadnou gillotině. Ale Sofie Valléa nevyžene, jako to zatím udělali všichni, na něž se na svém útěku obrátil o pomoc. Vallé jí vypoví své osudy a přemlouvá ji, aby s ním uprchla do Švýcar, kde by oba mohli žít jen pro svou lásku. Než se může Sofie rozhodnout, přichází její muž Jérome. Je na pokraji zhroucení, protože odešel z Konventu, aby nemusel hlasovat pro Dantonovu smrt. Je si vědom toho, že to pro něj bude mít katastrofální následky, a zároveň Sofii upozorní, že jejich společný známý Denis Bayot je udavač. To zdrtí Sofii, protože Bayot byl jedním z jejích předchozích návštěvníků, kteří viděli příchod Valléa. Lavoisier chce vidět Valléa. Ale jejich setkání se změní v hádku, při níž Vallé Lavoisierovi vyčte, že je opatrník, který si především chrání svou neutralitu a tím i vlastní kůži. Z chování Sofie i Valléa pochopí Lavoisier, jaký vztah k sobě vlastně mají. Pochopí, že

jim pan Plezír, ale i, aniž to tuší, pan Majland, kterého chytrá Klarinda používá jako posla a prostředníka mezi sebou a kapitánem Dalesem. A tak pan Majland nosí psaníčka Dalesovi od své vlastní ženy a vyřizuje vzkazy své vlastní ženě od jejího milence. Konečně se oběma milencům podaří sejít se na tajné schůzce, ale jsou přistiženi Majlandem. Jenže Klarinda Majlandovi namluví, že ji Dales přepadl a žádá svého muže, aby dal Dalese neprodleně podřezat. Majland tedy najme vraha — Fintu. Protože by ale vražda přišla příliš draho, domluví se jenom na výprasku. Finta plní úkol dokonale, jak se o tom ostatně může přesvědčit i sám Majland, když najde doma Dalese v posledním tažení. Jenže tenkrát dostane Majland, který je povoláním sudí, strach, že mu Dales v domě umře a tak nařídí Klarindě, ostatně na Plezírovu radu, aby Dalese ukryla v domě Plezírově. Klarinda se na oko brání, ale potom jeho přání splní. Silvie i Plonk jí samozřejmě pomáhají, protože i pro ně je úkryt v Plezírově domě výhodný. Když je „mrtvola" odstraněna, zavolá Majland konstábla a žádá ho, aby provedl v Plezírově domě domovní prohlídku, protože Plezír zabil člověka a jeho mrtvolu má ještě v domě. Konstábl rozkaz splní, ale výsledek není takový, jaký Majland předpokládal. Nejen, že není nalezena žádná mrtvola, ale navíc je zřejmé, že Dales nasadil Majlandovi pořádné parohy. Aby se celá věc ututlala a Majland neměl ostudu po celém městě, svolí Majland k tomu, aby Dales byl stálým hostem jeho ženy a nenamítá ani nic proti tomu, aby si Silvie vzala kapitána Plonka.

Thomas Otway (1652—1685), anglický dramatik. Z jeho dalších děl: Ztracené Benátky.

dr

[324]

Palárik, Ján

INKOGNITO

Veselohra v pěti dějstvích. Přeložili Miriam Paulíny-Tóthová a Jaroslav Janovský. Vydal Orbis-Praha 1956. 12 m, 7 ž. Dekorace: obývací pokoj, hospoda. Odehrává se ve druhé polovině 19. stol. na Slovensku.

Radní Potomský je před úpadkem. Aby se zachránil, chce se oženit s bohatou vdovou Sokolovou, ale ta ho odmítne. Rozhodne se tedy, že ožení svého syna, který studuje v Pešti práva a který si pomaďarštil jméno na Jelenfyho, s Evičkou, dcerou Sokolové, a tak získá její jmění. Evičku ovšem ještě za života jejího otce zaslíbili Janu Jelenskému, synu felčára z Turce, ale Evička o tohoto ženicha příliš nestojí, protože se jí nezdá být dost nóbl. Vzala by si raději syna Potomského. Potomský slíbí, že se jeho syn brzy objeví, že ovšem přijede inkognito, aby se mohl s Evičkou seznámit. Brzy se skutečně objeví urostlý a hezký mladík. V hostinci se seznámí se skupinou žen-ců, kteří pracují u Sokolové, vymění si s jedním z nich šaty a spolu s ostatními ženci odchází do domu Sokolové. Seznámí se s Evičkou, která se mu zalíbí, ale když se dozví, že Evička v dopise odmítá Jelenského jako ženicha, velmi se zarmoutí, místo aby měl radost. Není to totiž Jelenfy, ale sám Jelenský, který přijel rovněž inkognito, aby lépe Evičku poznal. Vrací se do hostince a je svědkem scény, kdy hostinský chce dát zatknout vlasteneckého učitele Starosvětského pro dluhy. Jelenský, který je sám nadšeným slovenským vlastencem, učitele zachrání, protože za něj dluh zaplatí. Než stačí odejít, přichází Sokolová s Evičkou. Když Sokolová zjistí, jak šlechetně se cizinec vůči učiteli zachoval, chce Jelenskému vrátit peníze, protože učitel patří k jejím dávným pří-

telům. Jelenský odmítá a na rozloučenou dá Evičce prsten s vyrytými začátečními iniciálami svého jména. Potom odchází. Ale protože se tyto iniciály shodují se začátečními iniciálami jména Jelenfyho, pokládá ho Evička i Sokolová za Jelenfyho a začnou ho hledat. Potomský je šťasten, že se jeho plán tak výborně daří, protože se i on domnívá, že jde o jeho syna, který touto chytrou taktikou získal Eviččino srdce. Hned nato se skutečně objeví Jelenfy, který přijel jako člen maďarského kočovného divadla. To utvrdí Potomského v jeho domněnce, pochválí syna za jeho taktiku a povzbudí ho v jeho záměru. Odchází k Sokolové, kde se setkává s Jelenským, který byl nalezen a kterého obě ženy pokládají stále za Jelenfyho. Ale dostaví se sem i Jelenfy, který přichází zvát na divadelní představení a když Potomský vidí, že sympatie obou žen jsou na straně Jelenského, prozradí inkognito svého syna. Nezbývá, než aby i Jelenský řekl, kdo vlastně je. Rozhořčená Sokolová vykazuje Potomského i jeho syna z domu a Evička radostně přijímá Jelenského za ženicha.

Ján Palárik Beskydov (1822—1870), slovenský spisovatel, katolický kněz, redaktor, bojující za reformu církve a proti církevní hierarchii. Jeho dramatická tvorba sledovala vlastenecké i lidovýchovné poslání. Hry: Inkognito (1858), Drotár (1860), Dobrodružství při obžínkách (1862), Dimitrij Samozvanec (histor. hra). **dr**

[325]

Morstin, Ludwig Hieronim

XANTIPA

(Obrona Ksantypy, 1939)

Hra o třech dějstvích, přeložila M. Solská—Růžičková, vydala Dilia. 13 m, 4 ž. Výprava: Světnice v Sokratově domě, hodovní síň v domě Agathonově. Děje se v Aténách za Perikla, třetí dějství po deseti letech.

Xantipa, Sokratova žena, nese na svých bedrech veškerou starost o hospodářství i domácnost. Nedostává se jí peněz, dům potřebuje oprav, Sokrates se věnuje svému filosofování a diskusím, aniž by se staral o hmotné věci tohoto světa. Při snaze pochopit člověka a život vůbec nechápe vzrůstající nespokojenost své ženy, ani její touhu po lásce. Proto se také Xantipa sblíží s mladým zámožným Charmidem a nechybí mnoho, aby s ním odjela z Řecka a Sokrata opustila, už také proto, že dřívější Charmidova milenka Xantipu napadá a pomlouvá ji po Aténách jako zlostnou a zlou ženu. K útěku však nedojde, neboť si Xantipa všimne v posledním okamžiku, že Sokrates, který odešel diskutovat, zapomněl doma kabát a venku je chladno. Xantipa si uvědomuje, že její muž by bez ní byl zcela bezradný, že by stále na něho musela myslet, takže by útěk nebyl řešením.
Charmides odchází, vrací se k bývalé milence, bohatne svým obchodem. S Xantipou se schází po deseti letech v situaci, když otrhaná a neučesaná jde i s dvěma hladovými dětmi vyčinit Sokratovi, jenž strávil noc na hostině u Agathona. Xantipa mu chce před bohatými a nasycenými připomenout jeho povinnosti k rodině i dětem. Bouří se proti sociálnímu bezpráví, aby nakonec, když tajně vyslechne rozhovor Sokratových přátel, upustila i od tohoto svého záměru. Poznává totiž, že nesmrtelnost, velikost a moudrost velkého filosofa může vyrůstat a zjevovat se světu jen dík jejímu sebeobětování.

Ludwig Hieronim Morstin (naroz. 1886), nestor polské dramatiky, se proslavil právě svou antickou trilogií, zvláště pak Obranou Xantipy. **Ko**

Matka jej usadí ke stolu a nabídne mu polévku. Trup bez hlavy však nemůže jíst. Matka s dobráckým úsměvem posílá proto pro trychtýř. Člověk musí mít někdy s dětmi svatou trpělivost!

Jacques Prévert (naroz. 1900), současný francouzský básník (Slova, Příběhy), scenárista (filmy Nábřeží mlh, Den začíná, Návštěva z temnot) a autor několika divadelních hříček, v nichž vždy hledá nové možnosti divadla. Tři ukázky z jeho dramatické tvorby nechť slouží k poznání důležitého vývojového období francouzského divadla mezi avantgardou surrealistickou a absurdním divadlem. **e**

[330]

Puget, Claude-André

BLÁHOVÝ ČAS

(Les Jours heureux, 1938)

Komedie o třech dějstvích. Přeložil Tomáš Záruba. 3 m, 3 ž. Výprava: obývací pokoj. Odehrává se během dne a noci ve venkovském domě v jihozápadní Francii.

Ve venkovské vile užívá posledních dnů prázdnin pět mladých lidí, jejichž rodiče odjeli na pohřeb příbuzné. Jsou to Olivier a jeho mladší sestra Perneta, jejich sestřenice Kami a Mariana a bratranec Filip. Všichni se radují, že zůstali sami, jen Olivier se nudí a nemůže se již dočkat, až odjede na studia do Paříže. Jeho sedmnáctiletá sestřenka Mariana ho má ráda a trápí ji, že je k ní Olivier lhostejný. Dohodnou se s Pernetou, že Olivier musí žárlit. A tak si vymyslí, že má Mariana lásku, zajímavého a hezkého pilota. Nikdo jim nevěří a zvláště Olivier se jim posmívá, ale jen do té chvíle, kdy se otevřou dveře a vstoupí skutečně mladý pilot, který nedaleko havaroval. Vše se odehraje tak, jak Perneta předvídala. Do té doby lhostejný a bohorovný Olivier začne žárlit, když s Michalem osa-

mí, nabízí mu místo Mariany svou sestru Pernetu a Marianu pomlouvá. Rozhovor skončí hádkou, do níž se vmísí i Filip, který miluje Pernetu, a nakonec i rvačkou. Letec Michal se chce v noci tajně vyplížit z domu, ale zdrží ho Perneta, která se do něho zamilovala. Když Perneta odejde spát, objeví se Mariana, která s Michalem začne koketovat. V okamžiku, kdy se oba mladí lidé políbí, vstoupí Perneta, uvidí je a zoufale uteče ven. Všichni ji hledají a po několika hodinách přináší Michal bezvědomou Pernetu, která skočila ze skály. Naštěstí si jen zlomila nohu. Michal odjíždí pro lékaře, aby se již nevrátil. Mladí zůstanou zase mezi sebou, Pernetina první láska přebolela a jediná, která pro Michala zapláče, je rozumná a tichá Kamila.

Claude-André Puget (naroz. 1905), francouzský dramatik poetického divadla. Další hry: La Ligne de coeur, Echec à Don Juan, La Peine capitale aj. **Šd**

[331]

Rej, Mikolaj z Naglowic

ŽIVOT JOSEFA

(Zycie Józefa, 1545)

Moralita o čtyřech dějstvích se světskými komediemi rovněž ku poučení. Jevištnímu použití přizpůsobil Kazimierz Dejmek, přeložil a upravil Jaroslav Simonides, vydala Dilia 1966. 31 m, 3 ž, sbor. Výprava: dům Jakubův, na poli, v Egyptě, u Putifara, ve sklepě u Putifara, v žaláři, u Faraona, světnice Josefova. Interludia: v pekle, na popravišti.

Josef je svými bratry prodán do Egypta, stane se otrokem Putifarovým a věrně mu slouží. Putifarka se do Josefa zamiluje, svádí ho a když je odmítnuta, očerní Josefa u Putifara a Josef je dán do vězení. Moudrý Josef ve vězení vykládá spoluvězňům sny, na což si vzpomene propuštěný Fa-

bývalé kojné, a vyznají si vzájemně lásku. Pak konečně vstoupí krásná Jacquelina, oblečená v nádherný kožišinový plášť, pod nímž je zcela nahá. Chce se totiž advokátovi vzdát a vyslechnout jeho vyznání jen proto, že je zoufale zamilována do svého otce, podplukovníka Desgameslaye. Ten se objeví na scéně vzápětí nato v doprovodu svého „synovce", zuáva lehce zženštilého vzezření. Přichází požádat advokáta o obhajobu, protože byl s tímto zuávem při razii v jakémsi pochybném hotýlku přistižen v choulostivé situaci. Jacquelina otce vyslechne ve skrytu, a když vystoupí a dá se poznat, uvědomuje si podplukovník na spoře oblečené dceři její půvaby a navzdory žárlícímu zuávovi se jí začne dvořit. Jenže ne na dlouho, protože se přižene další nečekaný host, podplukovníkova manželka Matylda. Sledovala svého muže v obavách, že objevil její tajný deníček a jde nyní k advokátovi žádat o rozvod. V deníčku se totiž Matylda vyznává z lásky ke svému synovi, jenž před ní utekl z domova do kláštera. Její výpověď vyslechne manžel i dcera a vše zraje k obrovskému skandálu, když se objeví znovu onen instalatér, v němž Matylda poznává ztraceného milovaného syna. A tak rodina je zase pěkně pohromadě. V dálce znějí slavnostně zvony, stará služka Gertruda žádá abbého — instalatéra, aby ji oddal s advokátem. Ale ten, slyše zvony, posílá služku otevřít dveře, aby je vpustila dovnitř.

DIVOTVORNÝ OBRAZ
(1935)

Divertimento o dvou částech. 11 m, 4 ž, 1 dítě, kompars. Výprava: malé náměstíčko. Doba: kdysi ve Španělsku.

Do malého španělského městečka přijede komediant Šantala se svou družkou a dítětem. Nabízí místním notáblům, že jim předvede pověstný Divotvorný obraz, jehož nádheru však může zhlédnout jen člověk vzdělaný a chytrý, počestný a poctivý, jen žena věrná a úředník neprodejný, jenom dobrý křesťan. Notáblové s představením souhlasí, rozčiluje je jenom skřípavá hudba, kterou vyluzuje dítě na jakýsi nástroj. Je to hudba bídy a chudoby. Zatímco zahání notábly, přivolává žebráky, chudé sedláky, štěrkaře, kteří si při ní slibují šťastnější život, až pohnou s lidmi a změní svět. Na samotné představení přijde mnoho lidí. Všichni předstírají, že na roztaženém bílém plátně vidí obrazy, které uvádí Šantala. Obdivují silného Samsona, lehají na zem před rozzuřeným býkem, vylézají na lavice před houfem myší, tančí spolu s krásnou Salome. Nakonec se má zjevit ubohý Job. Vystoupí dítě, hraje svou burcující hudbu a na scéně se objeví skuteční sedláci, štěrkaři a žebráci. Obecenstvo se domnívá, že konečně opravdu vidí divotvorný obraz. Jenomže to už není kejklířský kousek. Notáblové jsou vzbouřenou chudinou pobiti a nad jejich mrtvolami tančí vzbouřenci vítězný tanec.

V RODINĚ
(1947)

Skeč. 2 m, 1 ž. Výprava: světnice. Doba: současnost.

Zvenku přiběhne syn bledý, horečnatý, rozcuchaný. Matka ho laskavě vítá. Tuší, že chlapec vyvedl zase nějakou hloupost. Má totiž pod paží hlavu svého staršího, inteligentnějšího bratra, kterou mu ze zlosti usekl. Matka plna pochopení odchází s dobráckým úsměvem schovat hlavu do sklepa za stejný kámen, kam ukryla hlavu svého manžela, když jej před pětadvaceti lety zabila. Ach, mládí se navyvádí nějakých hloupostí a pošetilostí! Než se laskavá matinka vrátí ze sklepa, tluče někdo na dveře. Syn otevře a vstoupí bezhlavý trup bratrův.

[326]

Patrick, John

OPALU MÁ KAŽDÝ RÁD

(Vrahové a slečna Opala)
(Everybody loves Opale, 1961)

Žert o třech dějstvích (5 obrazech). Přeložil J. Novotný a J. Procházka. Vydala DILIA. 4 m, 2 ž, 1 kocour. Výprava: obývací pokoj s neuvěřitelným množstvím krámů.

Tři zkrachované existence — bývalý inženýr chemie Brad Winter, Gloria Gulocková a postarší Šalamoun Bozo si najmou pokoje v domě, který stojí u městského smetiště a který patří osamělé Opale Kronkieové, hadrářce a vetešnici. Nabídnou jí, aby se stala tichou společnicí v jejich podvodném obchodě s voňavkami. Opala přijímá. Je to zvláštní žena, která má jednu životní zásadu — žít a nechat žít. Je ke každému přátelská a věří, že má-li ona ráda lidi, mají lidé rádi ji. Netuší, že její tři noví společníci ji vlastně chtějí podvést. Jde jim totiž o to, aby uzavřela životní pojistku, kterou si mezi sebe rozdělí, jakmile se jim podaří sprovodit ji ze světa. Bezelstná Opala pojistku uzavře. Asi za měsíc poté udělají, podle Gloriina plánu, první pokus Opalu zabít. Ale pokus se nepodaří a shodou různých okolností situace vypadá tak, jako by Glorie Opale vlastně zachránila život. Od té doby Opala Glorii vyznamenává, stará se o ni a Gloria, která se za svůj čin stydí, už nechce proti Opale nic podniknout. Autorem druhého plánu, jak zlikvidovat Opalu, je Šalamoun. Chce Opalu srazit na dálnici autem, ale ani tento plán nevyjde. Opalu porazí jiné nákladní auto a Šalamoun ji přináší v bezvědomí domů. Aniž chtěl, zachránil jí tedy život. A Opala to dovede náležitě ocenit. Mezi ní a Šalamounem vznikne velmi krásný vztah, který i Šalamouna vyřadí z dalších plánů Opalu zabít. Brad Winter však setrvává u původního úmyslu. Využije příhodné situace, kdy je Opala nešťastná, protože jí na dálnici přejeli jejího milovaného kocoura, omámí ji alkoholem, poleje ji i celou místnost petrolejem, ale když chce vše zapálit, přichází Opalin známý strážník a všechno překazí. Když Opala procitne a vidí, že strážník viní Brada z vraždy, aby dokázala Bradovu nevinu, prohlásí, že nešlo o petrolej, ale o vodu, a láhev s petrolejem vypije. Je jí Brada líto, protože má jenom jednu plíci a kdyby byl za pokus o vraždu vsazen do vězení, už by se z něho nikdy nedostal živý. Tato poslední morální facka, kterou dá Opala svým činem Bradovi, způsobí, že všichni tři kumpáni se přiznají ke svému záměru Opalu pro peníze zabít. Opala je otřesena, je jí líto, že se k ní někdo mohl chovat takovým způsobem, protože peníze přece nejsou to hlavní, kdyby byli řekli, mohla jim dát peněz, kolik by chtěli. A na důkaz toho začne párat podšívky ze svých kabátů, z pod nichž se sypou papírové bankovky, které ona používala jako vycpávky proti zimě. A teď jsou zas otřeseni Opalini nájemníci, když vidí tolik peněz pohromadě. Ale odolají pokušení a rozhodnou se, že odejdou. Zůstanou teprve na Opalino naléhání. Zdá se, že i oni přijali za své její heslo: Žít a nechat žít!

John Patrick (nar. 1907), současný americký dramatik. Hry: Čajovna U srpnového měsíce, Podivná paní Savageová. **dr**

[327]

Pavlovová, Muza

OSM JARMAREČNÍCH FRAŠEK

Přeložila Ludmila Dušková. Vydala DILIA.

KŘÍDLA

Hra o jednom dějství, čtyřech obrazech. 6 m, 6 ž, 2 chl, 1 děv., komp. Výprava: ložnice, společná kuchyň, ulice.

Notáři Zamoškinovi narostla křídla. Chce tuto skutečnost udržet v tajnosti, ale sousedka Věra Semjonovna ho uvidí, když jde z koupelny a všechno řekne ostatním sousedům. Názor většiny je, že Zamoškin patří za tuto výstřednost před soudružský soud. Ukáže se, že všude naráží Zamoškin kvůli svým křídlům, která ostatní lidé nemají, jen na samé nepříjemnosti. Nakonec mu je jeho dcera ve spánku ustřihne, protože by si ji její nápadník nevzal.

BEDNY

Hra o pěti částech. 9 m, 2 ž. Výprava: skromně vybavený pokoj, tentýž pokoj zastavený bednami, část přijímací kanceláře a pracovna, dvorek.

Občanu Bělkinovi složí dva stěhováci v bytě bedny. Bělkin protestuje, protože si žádné bedny neobjednal, ale stěhováci odjedou. V pokoji není k hnutí. Sousedé se dohadují, co asi v bednách je. Někdo vysloví domněnku, že by v nich mohl být benzin. Je tedy zakázáno kouřit. Domovní důvěrník Martin Ivanyč navštíví Bělkina a oznámí mu, že jeho pokoj je třeba nyní pokládat za sklad a že je třeba uplatnit zde všechny předpisy platné pro sklad. Stanoví hlídače, který v noci bedny hlídá, nařídí osvětlení i v noci. Chudák Bělkin celé noci nespí, nemá si kam co položit, nemá kde žít. Jeho zdravotní stav se povážlivě horší. Celý zoufalý se vydá po úřadech, aby se beden zbavil. Ale není to nic platné. I na úřadě mají bedny, které jim nepatří. Jednoho dne ho opět navštíví stěhováci, kteří bedny naloží a odvezou. Při nakládání se jedna bedna rozbije. Jsou v ní další bedny.

MARIÁŠ

Scéna. 2 m. Výprava: pivní kiosek.

U pivního kiosku se sejdou dva penzisté, Třas Třasovič a Chlup Chlupovič. Oba hrají rádi mariáš. Baví se o třetím hráči, který je už rok mrtvý, ale hraje s nimi mariáš dál. Ovšem stále si na něco stěžuje, tak jak to dělal za živa. O půlnoci se zase všichni tři sejdou na mariáši.

VYVALILY SE VLNY ZDOLA

Scéna. 2 ž, 1 m. Výprava: kupé ve vlaku.

V kupé vlaku se sejde mužatka Petrů, profesorka botaniky Petrová a terénní motocyklový závodník Petříček, který má po mnoha bouračkách celé tělo kromě mozku, jedné ledviny a dvou stoliček, umělé. Má proto časté potíže, občas mu něco přestane z jeho orgánů fungovat. Právě nemůže otočit hlavu. Obě ženy mu chtějí pomoci, ale utrhnou mu hlavu. Ale Petrů mu ji zase podle schématu přišroubuje.

VESELÁ SKLERÓZA ANEB ŘEK

Scéna. 2 ž. Výprava: prostorný pokoj v anglickém bytě.

Teta Bety a teta Mary, obě stižené neuvěřitelnou sklerózou, si povídají.

METRO

Scéna. 2 m. Výprava: park.

Dva dědci, osmdesátiletý Chvost Chvostovič a devětasedmdesátiletý Kořen Kořenovič, se hádají o to, kdo stavěl metro a kdo koho v minulosti znal. Jejich vzpomínky, poznamenané stařeckou sklerózou, jsou zcela nesmyslné.

BEETHOVEN

Scéna. 2 m, různá zvířata. Výprava: nevelká místnost.

Ředitel cirkusu se přichází domluvit s krotitelem o jeho večerním vystoupení. Zjišťuje, že nejen krotitel, ale i všechna zvířata jsou opilá. Jinak by totiž všichni nemohli v tak malém bytě žít.

SLADKÁ CHVÍLE ODPOČINKU

Scéna. 2 m, 1 ž. Výprava: pokoj.

Pan J. s batohem na zádech navštíví své sousedy, manžele S. Přichází si vypůjčit hrnek mléka. Záhy se ukáže, že je vlastně vynálezcem, který má plný batoh svých vynálezů. Pustí se i do vynalézání umělého mléka, jehož příprava je ale bohužel tak složitá, že nestojí vůbec zato se do ní pouštět. **dr**

[328]

Pfleger Moravský, Gustav

TELEGRAM

(1865)

Veselohra o jednom jednání. 5 m, 2 ž. Výprava: čekárna malého nádraží.

Ludmila, poněkud romantická dcera bohatého soukromníka Loučovského, chce se svým milencem, statkářem Semilským, uprchnout do Ameriky, protože její otec této lásce nepřeje a dokonce odmítá vůbec se se Semilským seznámit. Semilskému se ovšem do Ameriky nechce. Je totiž přesvědčen, že kdyby ho Loučovský poznal, celá záležitost by se zdárně vyřešila v Čechách. Pošle proto Loučovskému anonymní dopis, v němž ho upozorní na dceřin útěk i na to, s kým a kterým vlakem chce Ludmila odjet. Doufá, že Loučovský přijde na nádraží, aby dceři v útěku zabránil, a při té příležitosti se s ním bude moci seznámit i Semilský a uvést záležitost do pořádku. Když Loučovský dostane dopis, pošle na nádraží telegram, v němž žádá, aby jeho dcera i její svůdce byli zadrženi. Snaživý telegrafista zadrží ovšem místo Ludmily Emu, která odjíždí k matce, aby s ní oslavila svátek. Tím zahájí sérii zmatků, které vznikají záměnou Emy za Ludmilu a naopak, ale i záměnou Semilského za Emina manžela Příborského a naopak. Závěrem se ale všechno vysvětlí k všestranné spokojenosti. Semilský se přece jen seznámí s Loučovským a dosáhne svolení k sňatku s Ludmilou. Nakonec odjíždějí všichni k Emině matce oslavit nejen její svátek, ale i šťastný konec všech předcházejících zmatků.

Gustav Pfleger Moravský (1833—1875), český spisovatel. Ve verších, v próze i v dramatech se snažil slučovat své subjektivně romantické sklony s vyjádřením národní i sociální problematiky soudobé společnosti. Byl autorem prvního českého románu z dělnického prostředí (Z malého světa 1864). Hry: Ona mne miluje, Della Rosa, Boleslav Ryšavý, Kapitola I., II., III.

dr

[329]

Prévert, Jacques

DIVADELNÍ HŘÍČKY

Výběr dramatických útvarů ze sbírek Spektákly (Spectacle, 1951) a Déšť a krásné počasí (La Pluie et le Beau Temps, 1955) přeložil Jiří Konůpek.

ROURA K ROUŘE PASUJE aneb VZORNĚ SVORNÁ RODINA (1935)

Fraška o jednom jednání. 5 m, 3 ž. Výprava: přijímací pokoj pařížského advokáta. Současnost.

Advokát netrpělivě očekává návštěvu a zneklidňuje ho proto instalatér, pracující v pokoji. Montáž je však brzy hotová a mladík odchází do kuchyně. Než se návštěva ohlásí, padne advokát do náruče staré služky Gertrudy, své

POZOR!!! NEPŘEHLÉDNĚTE!!!

Nový rok – to je vždycky důvod k zamyšlení a hlavně k novým plánům. Na vás, vedoucích i členech dětských souborů je, abyste nám při tom plánování do budoucna pomohli. Zvláště, když se redakce AS rozhodla dát naší rubrice „Mít nápady dovoleno" (určené dětským divadelním souborům) více místa a navíc novou úpravu. Naše rubrika bude od druhé poloviny roku tištěna na vnitřním dvojlistě, který se dá lehce vyjmout a na konci roku svázat v samostatný malý „časopísek". Takže naše povídání pro děti i vedoucí najdete pak velmi lehko přesně uprostřed časopisu jako jeho samostatnou přílohu. Zatím je na tomto místě tištěna Dramaturgická příručka. A když už budete mít svůj vlastní, malý divadelní časopis, mělo by v něm být psáno hlavně to, co děti i vedoucí nejvíce zajímá. Něco pro poučení a něco pro pobavení. A tady je řada na vás, abyste nám co nejrychleji napsali, co všechno by mělo v budoucnu být uveřejňováno. Snad by tam mělo být místo pro děti, aby mohly kdykoliv napsat něco o svém souboru, možná i soutěže (tady čekáme od vás soutěžní náměty) a někdo bude mít třeba i zájem o krátké scénky, nebo úryvky her pro děti... Ale co bychom vám dál radili – sami nejlépe víte, co se vám snad v naší rubrice líbí a co tam naopak postrádáte. Pište hodně brzo a úplně všechno, co vás napadne na adresu: NÁPADNÍK AS, DPM BRNO – LIDICKÁ 50.

ŠTAFETA PŘÁTELSTVÍ

Děti ze souboru ZDŠ v Dolní Rožínce plnily úkoly Štafety v minulém čísle. Dnes tedy trochu vyprávění o souboru. Víme, že děti v Dolní Rožínce mají od své vedoucí s. Košíkové dovoleno (jak je to napsáno v záhlaví naší rubriky) „mít nápady". Ovšem raději kreslí než píší a ze všeho nejraději si vymýšlejí kostýmy k novým hrám. Zásadně si nevypůjčují hotové kostýmy v půjčovně a také nešijí nové. Jsou „vymýšlivé" a tak donesou z domu ručníky a pyžama a pokličky a smetáky a staré klobouky a plechovky — nic je to nestojí a vypadají „náramně" — jak vidíte sami na fotografiích.

A nyní už předám slovo členům souboru, kteří se přiznávají k několika „průšvihům" na scéně, ale kdo nic nedělá, nic nepokazí, a někdy je takové malé nedopatření přijato obecenstvem s velkým potěšením a dost často se stane, že si diváci myslí, že to tam patří.

Co hraji divadlo se nám největší nehoda stala při druhém představení divadla Kašpárek a loupežníci, které jsme hráli v Dolní Rožínce. Ve třetím dějství měli loupežníci na Kašpárkovo volání: „Tak račte páni, račte!" vyběhnout ze sklepa a prosit o milost. První měl vyběhnout náčelník Dlouhá Kudla a to jsem byla já. U dveří do sklepa byla vždy přehozena těžká látka. Jak jsem vyběhla, zakopla jsem o látku a dveře se zřítily na zem. Duchapřítomný Kašpárek, který byl právě na scéně, přišel, jako by se nic nestalo, a začal dveře znovu stavět. Přitom také svou horlivostí nadzdvihl horizont, takže diváci viděli až do zákulisí. Nakonec přece jen dveře postavil a divadlo jsme dohráli bez překážek až do konce. napsala Helena

Představení probíhalo v naprostém pořádku, až do výjevu s čarodějnicí Černohůlkou. Zde vypověděl službu magnetofon. Rychle jsem přendal pásku na náhradní přístroj a připravil si novou hudbu. Potom vše opět probíhalo hladce až do výstupu s loupežníky. Zde byly průšvihy s magnetofonem dovršeny. Spustil jsem muziku. Loupežníci před oponou zazpívali a tiše se odplížili. Loupežník Škorně pytlem přehozeným přes rameno vytrhl ze zásuvky šňůru od magnetofonu. Zoufale se snažil svůj čin napravit, ale přece jen to trvalo nějakou chvíli. Od té doby jsem žádné podobné vzrušení při dalších představeních nezažil. Díky bohu!

napsal J. Chadima

Pro divadelní představení „Kašpárek a loupežníci" jsem udělal s Pepíkem Chadimovým jako divadelní rekvizitu fotografický aparát, který jsem měl ve hře používat v roli fotografa. Práce to byla namáhavá, ale také zajímavá již proto, že jsme aparát dělali pro naše představení. Po dokončení jsme byli na svou práci hrdi. Aparát fungoval výborně.

Náš soubor byl vybrán na Celostátní přehlídku dětských souborů ve Žďáru nad Sázavou. Všichni jsme se na toto představení moc těšili. Na jevišti probíhalo vše hladce, až do třetího jednání. Měl jsem vystoupit v roli fotografa s fotoaparátem, který jsem postavil do levého rohu jeviště. Stál dobře a byl jsem spokojen až do chvíle, kdy jsem měl začít fotografovat.

ZDŠ Dolní Rožínka uvádí pohádku J. Paulů Král 3333

Čapkova Princezna Solimanská v provedení dětí z Dolní Rožínky

Když jsem se k aparátu postavil a chystal se k fotografování, uslyšel jsem zapraštění. S hrůzou jsem zjistil, že se začíná jedna noha aparátu oddělovat. Cítil jsem, jak mi na čele vystupují krůpěje potu. Aparát se zakymácel a nebezpečně se klonil k zemi. Nevěděl jsem co mám dělat, protože bylo nutné, abych na jevišti přemístil aparát na jiné místo, ze kterého mělo obecenstvo vidět právě tu rozbitou nohu u aparátu. Horečně jsem uvažoval, jak ze všeho vyjít a zachránit situaci. Potom jsem dostal spásný nápad. Postavil jsem aparát a chvíli jsem ho nechal padat k zemi. Vždy jsem ho zachytil a znovu pustil. To jsem opakoval několikrát. Potom jsem se otočil na Krále a vykřikl jsem, že mají na hradě špatný aparát a že s ním fotografovat nebudu. Vzal jsem aparát a hodil ho za kulisy. Z obecenstva ani z poroty nikdo nic nepoznal, jako by to patřilo ke hře.

napsal B. Smýkal

Tak vidíte, děti z Rožínky se přiznávají k malým nedopatřením na scéně a ani si neuvědomují, že vychází zároveň najevo něco docela jiného, než těch pár „průšvihů". Dozvídáme se, že si členové souboru sami vyrábějí v souboru rekvizity, sami obsluhují za scénou magnetofon, jsou pohotoví a duchapřítomní a dokáží zachránit i tu nejzapeklitější situaci, jsou prostě, jak už jsme jednou řekli, „vymýšliví". A takové by měly být děti ve všech divadelních souborech.

Ale Štafeta musí putovat dál. Děti z Rožínky ji posílají souboru Lipka do Kamenice nad Lipou:

Děvčata a kluci!

Srdečně vás zdravíme a předáváme vám Štafetu přátelství s těmito úkoly: 1. Pokračovat pěti větami ve vypravování povídky Neobyčejné prázdniny.

2. Vymyslit a napsat vtipný příběh, ve kterém nesmějí chybět slova: hlídač, guláš, muzeum, zloděj.

Hodně zdaru ve vymýšlení a na shledanou při některém vašem novém představení!

Za všechny členy Dětského divadelního kroužku ZDŠ v Dolní Rožínce

L. Hloušková, M. Mičánková, O. Peňázová

Stránského pohádka Kašpárek a loupežníci v provedení ZDŠ Dolní Rožínka

ZPRÁVA POROTY STŘEDOČESKÝCH DIVADELNÍCH HER

HÁLEK — DRAMATICKÝ ODBOR ZK DOPRAVY A SPOJŮ V NYMBURCE
JURIJ BURJAKOVSKIJ — LIDÉ BDĚTE

Porota především ocenila vůli nymburského souboru politicky se angažovat uvedením sovětské hry o našem národním hrdinovi, jehož výzva k bdělosti zní stále aktuálně. Nelze ovšem zastírat, že ani Burjakovského pokus o divadelní přepis Fučíkovy Reportáže psané na oprátce neskončil zdárně — stejně jako jiné pokusy převést konvenčními prostředky dramatizace do jevištní řeči poezii a patos Fučíkova díla. Všechny takovéto dramatizace se opírají toliko o faktografickou část Reportáže a z Fučíka chtě nechtě dělají neživou, symbolickou postavu s legendární aureolou. Tento problém, zakotvený již v samotné předloze, projevil se naplno i v úctyhodné nymburské inscenaci, byť se její režisér pokoušel text upravovat a soubor věnoval dílu dobré obsazení i nemalou péči. Režisérovi porota vytýkala zejména malou péči o životní pravdivost některých scén (např. zatčení Fučíka), což u her s prvky divadla faktu je na závadu víc než jinde. Práce režiséra byla ztížena nedobrou, „zbytkovou" výpravou, v níž se zbytečně objevovaly i prastaré kulisy. Představitel Fučíka Zdeněk Válek měl nejpůsobivější místa v neokázalém závěru, v průběhu hry však působil stále stejně jako kultivovaný recitátor známých pasáží. Inscenace měla však i některá silná místa, např. výslech a mučení Fučíka, nebo okrajovou scénu pouličního kamelota, která dýchla atmosférou doby. Celkovým kladem je dále celá řada velmi dobrých hereckých výkonů, především v rolích Böhma (Karel Hron), Friedricha (Zdeněk Ulrich), ale i Jelínkové (Olga Vencourová), Kolínského (Mirek Vaněk) a dalších. Celek lze chápat jako provokativní výzvu k novým pokusům o jevištní ztvárnění Fučíka, opírajícím se však přímo, nezprostředkovaně o samotný text Reportáže a hledajícím nekonvenční prostředky k jeho jevištní realizaci.

DRAMATICKÝ ODBOR ZK ROH SKLÁREN KAVALIER SÁZAVA
IVAN BUKOVČAN — NEŽ KOHOUT ZAZPÍVÁ

Představení se stalo nejpříjemnějším překvapením Středočeských divadelních her, neboť sázavský soubor nedosáhl dosud ve své činnosti tak výrazného úspěchu. Vděčí za něj především výbornému výběru hry, zcela adekvátnímu svým možnostem. Hra sama je nepochybně přínosem ochotnickému repertoáru, byť je silně závislá na literárních vzorech (Miller, Remarque) a místo etické klasifikace rozpitvaných lidských charakterů razí jen závěrečnou tezi, že největším nepřítelem Slováka je Slovák. Je však řemeslně dobře napsána, má vděčné role, napětí, zajímavost. Všech těchto kladů dokázal režisér František Církva dobře využít. Představení je vypracovaným celkem s působivou atmosférou, velmi dobré je typové obsazení, pozoruhodné vnitřní soustředění všech postav. Neprojevuje se žádný výrazně rušivý element, i když jsou v hereckých výkonech pochopitelně rozdíly a druhá polovina (zvláště závěr) je poněkud slabší. Zde ovšem už spolupůsobí chyby autorovy, zejména nelogické poskoky ve vývoji holiče Uhříka. Představení přináší zcela mimořádný, suverénní výkon Jiřího Polesného v roli obchodníka Fischla, který se zde stává výrazným protihráčem celého kolektivu drženého v rukojmí. Ale na výši je i většina dalších herců, zvláště Růžena Vosáhlová (porodní bába Babjaková), Jaroslava Březinová (prostitutka Marika), Jiří Církva (student Ondra) a Emanuel Vokoun (Terezčák). Za zvláštní klad režie porota označila, že nežene herce do silné exprese a přesně zná meze jejich možností. Na to, aby se akcentovaly záporné rysy postav a tím prohloubil společensko-kritický tón hry, patrně už není sil. Scéna Pavla Církvy působila při své střízlivosti velmi sugestivně, byla výborně nasvícena. Celek dosáhl vzácného kontaktu se zaujatým publikem.

J. Polesný v roli Fischla a E. Vokoun (Terezčák) z Bukovčanovy hry Než kohout zazpívá. Soubor Skláren Kavalier ze Sázavy

DRAMATICKÝ ODBOR ZK ROH SLÁNSKÁ SCÉNA — SLANÝ
ALOIS JIRÁSEK — KOLÉBKA

Je to velice prosté, tradičně koncipované představení, charakterizované vřelým vztahem interpretů k Jiráskovu dílu. Jeho největším handicapem je starobylá scéna — avšak v současných pracovních podmínkách souboru sotva může být jiná. Hraje se tak, jak se Kolébka odjakživa hrávala, soubor

Prostitutka Marika (J. Březinová) a holič Uhrík (J. Vosáhlo) ze sázavské inscenace

si tedy nepostavil laťku výše, nechtěl zaujmout novostí pohledu na známé dílo, ani novým tvarem. Bezmezně věřil textu a jeho účinku na diváky — a nezklamal se v tom ani v Hronově, ani v Nymburku, kde bylo jeho představení rovněž mimořádně srdečně přijato. To vše v daném vývojovém stadiu porota oceňuje, zvláště chválí mladé představitele Václava IV. (Ladislav Čížek), studenta Jana (Karel Vidimský) i Aleny (Eva Fenclová). Z ostatních výbornou postavičku Apotečníka vytvořil režisér inscenace Jiří Koula. Současně je ovšem povinností poroty upozornit, že v tomto Jiráskově dílku, silně ovlivněném Klicperou, se nepochybně skrývají možnosti k vytvoření živějšího, více dnešně působícího divadelního tvaru. Modernější pojetí by se patrně muselo opírat jednak o lehkost, radostnost, komediálnost i lyričnost hry, jednak o postavu Purkrabího, která svým přižívnictvím na společensko-kritických názorech jiných a svým pokryteckým sobectvím přímo volá po modernějším výkladu. Jiráskova drobná anekdota tedy dále čeká, ostatně podobně jako jiné Jiráskovy hry, na své dnešní umělecké objevitele.

DRAMATICKÝ SOUBOR KOLÁR — AZNP MLADÁ BOLESLAV
LEONID RACHMANOV — NEKLIDNÉ STÁŘÍ

Porota především ocenila, že si soubor zvolil jednu z nejlepších sovět-

Zdeněk Válek v roli Fučíka z nymburské inscenace

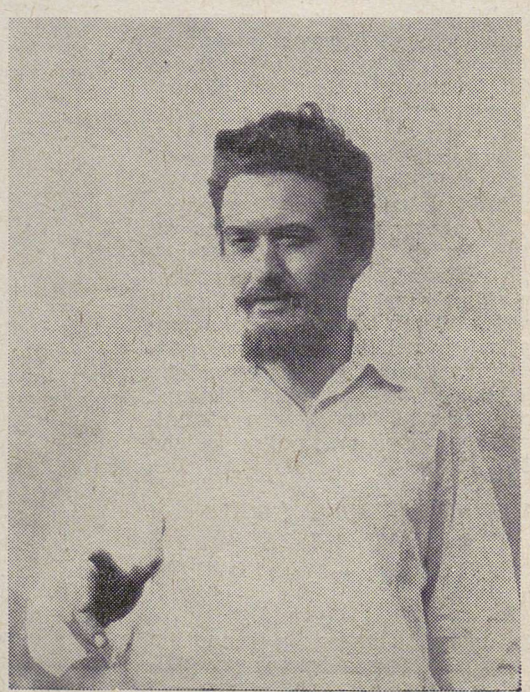

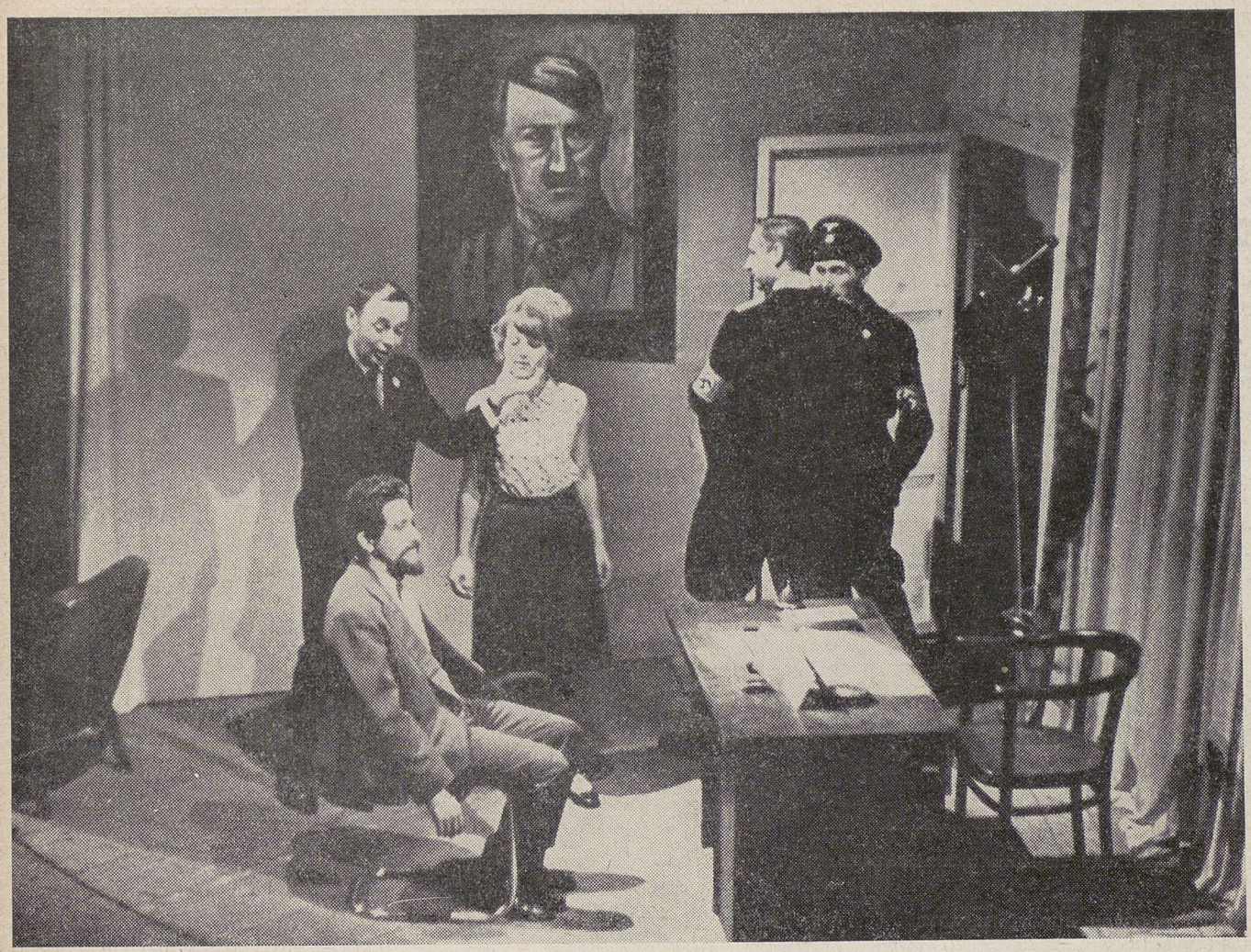

Nahoře záběr z nymburské inscenace Burjakovského hry Lidé bděte, dole z mladoboleslavského Profesora Poležajeva (v titulní roli L. Najman st.)

ských her, jež v minulosti prošly našimi scénami. Příběh muže, který se přes vysoký věk dokáže jménem opravdové vědy přihlásit k revoluci, je jímavý svou lidskostí, neokázalostí, prostotou. V mladoboleslavské inscenaci hraje Poležajeva Ladislav Najman — patrně dnes nejstarší aktivní český ochotník vůbec. Propůjčuje roli své opravdové zanícení, silný patos pro pravdu, kterému dává ovšem expresívní výraz po způsobu starší herecké generace. Stranou zůstávají některé rysy hašteřivosti, smyslu pro humor i osobitého podivínství Rachmanovovy postavy, částečně i její vývoj, podmíněný mladickou láskou k životu a vůlí chápat pravdu života v celé její složitosti. Je však třeba říci, že mu málo pomáhají dva představitelé, kteří jsou nejdůležitější pro demonstraci citového života titulní postavy, totiž jeho manželka a Bočarov. Jistou jednostranností, charakterizující postavu jen podle nejvýraznějšího rysu, trpí i další představitelé větších či epizodních rolí. Režisérovi se málo podařilo po-

Nymburský Hálek uvádí Burjakovského hru Lidé bděte

stihnout dobovou atmosféru, revoluci za okny bytu, v němž se děj odehrává. Celkově málo dbal o vývoj postav a konfliktů, proto představení působí poněkud jednotvárně. Na škodu věci byla menší pozornost věnována zdánlivě méně významným scénám, jako je výstup reakčních studentů nebo prohlídka bytu námořníky. Zajímavě je postižena postava asistenta Voroběva (Ladislav Najman mladší). Výprava zaujala některými dílčími nápady více nežli celkovým provedením. Přes zmíněné nedostatky zůstává faktem a hlavním kladem inscenace výrazná snaha dělat politicky angažované divadlo.

DIVADELNÍ SOUBOR TYL
OB ŘÍČANY U PRAHY
N. V. GOGOL — ŽENITBA

Porota ocenila svěžest a zábavnost představení, hraného převážně mladými, nepříliš zkušenými ochotníky. Řada míst inscenace má nepochybně invenci, projevuje se sympatická odvaha režiséra řešit některé situace populární komedie (např. expozici) osobitě a nekonvenčně. Představení není však skloubeným celkem, vedle výborných scén se objevují rozpačité (např. samotný závěr). Charakteristická je nejednotnost režijně herecké práce. Zatím co Podkolesina hraje Jiří Šatoplet dobře zvládnutými prostředky civilního, jemně komediálně nadsazeného herectví jako našeho současníka, je např. Čubkin charakterizován převážně zastaralými vnějškovými prostředky, herecky zkušená představitelka Ariny Pantělejemovny Vlasta Petrásková vytváří zase realistickou postavu bez komediální nadsázky. Podobná nejednotnost se projevuje v koncipování jednotlivých scén — některé působí jako žánrové obrázky ze života, jiné (jako dialog Podkolesina s Agátou) jako součásti groteskně nadsazené frašky. Také scénování je nejednotné, což se zvláště markantně projevuje v líčení: proti přelíčenému mladému představiteli Čubkina stojí téměř nelíčená, stejně mladá a zřejmě talentovaná představitelka Tekly (Zdena Hřivnáčová). Přes všechny tyto projevy nejednotnosti je představení neobyčejně divácky vděčné, herecký kolektiv sdružuje zkušené, dobré ochotníky střední generace s mladými nadšenci i talenty, má poučeného režiséra, který nechce jít vyšlapanými, konvenčními cestami — to vše se porotě jeví jako nadějný příslib pro budoucnost.

DRAMATICKÉ SDRUŽENÍ
KKP V ČELÁKOVICÍCH
FRANK TETAUER — ŽIVOT NENÍ SEN

Tetauerova za okupace vzniklá hra ze života Boženy Němcové má dodnes platnost v postulátu činorodého, čistého a čestného člověka, který se nebojí zápasu s životem a v strastiplných podmínkách hledá a uskutečňuje své poslání. Hra ovšem nese nejedním rysem pečeť doby svého vzniku, konflikt hrdinky s maloměšťáckou společností je utlumen, líčení jejího osudu je místy sentimentální, ve hře převažuje mnohomluvná proklamace nad jevištní akcí. Porota ocenila netuctovost výběru hry s kritickou poznámkou, že texty tohoto typu volají při dnešním inscenování po úpravách, zejména po škrtech. Největším kladem představení je vynikající výkon Táni Krausové v roli Paní Boženy. Má pro tuto četnými proklamativními pasážemi zatíženou roli vynikající předpoklady jak v typu, tak v technické vybavenosti. Výkon působí neobyčejně kultivovaně, cudně i pravdivě. Nedostatky představení se projevují jednak v nevyrovnaném hereckém ansámblu, jednak v režijní práci, která málo zvý-

razňuje konflikty hry a nechává dlouhé představení probíhat v téměř neměnném temporytmu. Tak např. jednostrunné traktování postavy Josefa Němce jen podtrhuje autorovu schematickou charakteristiku a oslabuje inscenaci o výrazný konflikt. Vzájemné vztahy trojúhelníku Němcová—Nebeský—Němec jsou vyjadřovány příliš staticky, bez výraznějšího zřetele k jejich vývoji. Přes tyto nedostatky si udrželo dlouhé představení vzácný kontakt se spokojenými poděbradskými diváky. Vedle výkonu hlavní představitelky a několika dalších zajímavých hereckých kreací (např. Magdy Šrámkové v roli paní Staňkové) vděčí za to nepochybně vřelému vztahu celého kolektivu k této hře, která má v historii souboru význačné místo a jejímž uvedením čelákovický „Tyl" oslavil 30. výročí své práce.

SOUBOR DIVADIELKO NA KOLAJACH SPIŠSKÁ NOVÁ VES
JÚLIUS BARČ—IVAN — MATKA

Slovenský soubor vystoupil jako host na závěr Středočeských divadelních her. Přivezl jemné, citlivé představení osobité, inscenačně nemálo náročné hry, strhující velikým příkladem vnitřní čistoty i opravdovosti ústřední postavy a její očistné oběti. Porota vysoce ocenila zejména práci režiséra Oldřicha Šabeka, který bez okázalých vnějších efektů plným soustředěním na pravdivost hereckého jednání a volbou jednoduchých výrazových prostředků dosáhl neobyčejně silného účinu na diváky a v hlavních rysech vyjádřil nejen ideologii hry, ale i její osobitou, baladicky laděnou, klasicky sevřenou dramatickou formu. Nedostatky inscenace se projevily zejména v rozvíjení konfliktů a jejich závěrečném vyvrcholení, na něž už dosavadní zkušenosti mladého hereckého kolektivu zřejmě nestačily, dále v složce scénografické, jež nebyla na úrovni ostatních složek inscenace. Z hereckých výkonů porota nejvýše ocenila Vieru Šabekovou v titulní roli a Branislava Sopúcha v roli Jana. Pohostinské vystoupení slovenského kolektivu se stalo nepochybně ozdobou Středočeského divadelního festivalu.

Závod. klub Slavia-Fatra NAPAJEDLA vyhlašuje konkurs na účast XV. divadelního festivalu ochotnických souborů, který se bude konat ve dnech 22. až 29. dubna 1972 v Napajedlích. Festivalu se může zúčastnit každý soubor, který podá písemnou přihlášku nejpozději do 31. ledna 1972. Festivalová komise má právo sestavit program podle vlastního výběru s přihlédnutím k umělecké úrovni a výchovnému působení přihlášených inscenací. Propozice a přihlášku zašle festivalová komise na požádání obratem.

POD PATRONACÍ Okresního kulturního střediska v Chomutově, MNV Radonice a Státního statku v Radonicích konal se od 30. října do 4. prosince 1971 v Radonicích (okres Chomutov) divadelní festival, na kterém uvedlo 6 souborů celkem pět představení pro dospělé a dvě pro děti.

NA POČEST 180. VÝROČÍ narození zakladatele české veselohry a chlumeckého rodáka V. K. Klicpery se v druhé polovině června uskuteční 25. ročník Klicperova Chlumce jako festival veseloher našich i cizích autorů.

PAVEL BOŠEK

aby se něco dělo?

Pošta v Borovičkách ten večer ještě svítila a naplno. Bylo už pěkně pozdě, když do poštovny dorazil místní řezník Bohun.

„Tak začneme," řekl poštmistr a opřel se o balíkovou váhu. Aby dodal svým slovům váhu, vytlačil loktem dvanáct kilogramů.

Učitel sedící v koutě u kamen zpozorněl, listonoš Josef se tvářil jako že se ho to netýká.

„Vůbec nevím vo co jde..." dopadl do poštmistrovského křesla Bohun.

„Letní slavnosti se blíží mílovými kroky a obec spí. Nejen spí, ale přímo chrápe bezstarostným spánkem..." zakoulel očima poštmistr.

„Já myslel, že jde vo zabijačku, když mě sem takovým kvaltem voláte...," vrtěl se Bohun.

„Jsme programová komise," řekl suše učitel.

„Vodkdy?," divil se Bohun.

„Odteďky!" Tím je vlastně poštmistr ustanovil jako komisi.

„To budeme poskakovat po provaze?" nepřestal se divit Bohun.

„Nech těch legrácek, Bohune," poštmistr vytlačil na váze další tři kilogramy. „Mám to v hlavě. Učitel je vzdělanec, patří tedy do komise. Tady Josef zastupuje kapelníka a ty máš občas nápady. Tak to je komis."

Bohun cosi zamumlal.

Poštmistr pokračoval: „Letos to chce nápad. Ne kolotoč a tancovačku v Orlovně jako každý rok. To už tu bylo. Ale lampióny, dětský bál pod širým nebem, alegoristické traktory, soubor... něco, na co se nezapomene. Také jsem myslel, že by se mohl na koupališti postavit plovoucí parket a kolem něho na umělých leknínách by seděli muzikanti... každý na jedné lekníně. Plovoucí kapela."

„To by nešlo," konečně promluvil listonoš Josef, neplavec. „Kapela musí sedět pohromadě, aby se slyšela. A jak si takovej muzikant na lekníně vymění prázdný půllitr za plný, to už nedovedu domyslet vůbec... člověk bude celej vyfoukanej a ještě aby se třásl, jestli se při tangu neutopí..."

„Snad by stačila výstavka ze života naší obce a večer v Orlovně naši ochotníci, kdežto v hospodě u Dobešů tancovačka," pravil realistický učitel.

„Ohňostroj by to chtělo," vyhrknul Josef.

„Jsem pro, mám s ním zkušenosti... jednou takhle," povstal Bohun, ale poštmistr mu nedal prostor.

„Sedni si Bohune, tvoje příběhy známe. Obec lehla popelem..."

Chvíle ticha.

Ticho načal poštmistr: „Takhle se nikam nedostaneme, ani domů. Uzavřu to. Výstava ze života obce, dětskej karneval odpoledne, průvod alegoristických traktorů a večer v Orlovně divadlo, kdežto u Dobešů důstojná taneční zábava."

Hlásil se Josef. „Jenom bych doporučoval přehodit divadlo z Orlovny do hospody, protože v Orlovně je větší sál a na tancovačku chodí víc lidí."

„To Dobeš nepřežije. Slušná hospoda a daj mu tam divadlo..." povzdychnul Bohun.

„Už to nebudeme protahovat, všechno se večer udělá v Orlovně, nejdřív divadlo a pak zábava. U Dobešů bude normální provoz. Končím, protože různý pro pokročilost doby odpadá." Poštmistr začal přecházet po místnosti s klíčema, což znamenalo, že schůze končí.

A všichni věděli, že jak odejdou, tak se poštmistr zamkne, aby si listoval v knize knih: Seznamu měst a obcí.

Rozešli se. Čas uplýval.

V hospodě u Dobešů měli ten večer napilno. V lokále to jen hučelo, v tanečním sále si udělali ochotníci zkoušku. Dobeš chvílemi odbíhal do pokojíku za výčepem, kde jeho rodina sledovala televizní Manon. Vždycky se na chvilku zaposlouchal, Manon byla kupodivu mladá a hezká . . .

To je Pierre,
nese mé košíčky.
Pierre . . .
Košíčky . . .
Klaním se vám.
Ach, umřít pro krásu . . .

„Dvě svíčkové a knedlík navíc . . .“ přeťal hlas z kuchyně zasněný Dobešův pohled. Vešel zpátky do lokálu.

U štamaastovského stolu seděl řezník Bohun a listonoš Josef. Jako každý večer. Zrovna probírali otázku paneláků na vesnici. Nakonec se shodli, že činžák na venek nepatří, nehledě k tomu, že udělat pořádnou zabijačku ve třetím patře je holý nesmysl, protože honit prase u půdy je namáhavé.

„Já proti paneláku nejsem,“ řekl Josef na Bohunovy námitky. „Za schody má listonoš příplatek a kde tady u nás máš barák se schodama.“

Ale Bohun byl neústupný a přesvědčoval a přesvědčoval.

Hostinský Dobeš už stál zase mezi dveřmi . . . Manon . . .

Ach, už se těším na návrat.
Já vás mám ráda!
Já vás mám rád!

„Trojka platí“ . . . vysoký hlas servírky ho vrátil do služby. Takhle je to vždycky. Při hokeji padá gól právě v takové chvíli. Utřel si slzu a šel.

V tanečním sále si zkoušející ochotníci udělali pauzu. Sesedli se pod jevišťátkem k dlouhému stolu. **Sousedka Sličná,** hra jednoho z rodáků, patřila k jejich kmenovému repertoáru. Od nepaměti. Nasazovali ji k oslavám všeho druhu.

Mladí o práci v souboru neměli valný zájem, vesnici ovládl magnetofon a staří u svých rolí setrvávali a stárli. Sousedka Sličná má do penze pár měsíců. Učitel chtěl roli už kolikrát přeobsadit. Ale vzít mladou Sousedku Sličnou staré Postránecké, to by znamenalo tragédii, jejíž jedinou obdobou v divadelnictví bylo vyhoření naší první scény.

„Možná, že by to chtělo něco jinýho. Detektivku . . .“ řekl jeden.

„Depa. V Pusté Kameničce hráli detektivku, lidi ji znali z televize a kluci křičeli: Bacha, vrah za tebou . . .“

„Možná, že by stačilo pásmo. Třeba živý obraz . . . Po první válce jsme takový dělali . . . legionáři směřují prapory k Julče, která má na sobě jenom francouzskou trikoloru, a za ní se pouštěl barevnej kouř. Jenže by to chtělo jinou trikoloru a pak Julča už je taky pěkných pár let nebožkou . . .“ Havrdovi táhlo na osmdesátku, ale herec to byl. Někdy sice odehrál dva kusy současně, ale ke konci se do role vždycky vrátil.

„No, pojďme. Nic lepšího asi nevymyslíme a čas letí!“ učitel-režisér byl neúprosný.

Na kulisách byla namalovaná starostovna, uprostřed stůl a židle. Starostu hraje čtrnáctiletý Bohunův syn. Starosta je neoblíbená postava, je nositelem zla a nikdy nemá na otevřené scéně potlesk. Vždycky připadne nováčkovi, starý kozák by ji nepřijal. Kdežto Výrostka hraje již přes šedesát let starý Havrda. Věří líčidlům. Napatlá toho na sebe tolik, že je jeho věk těžko odhadnutelný i z první řady. A Sousedku Sličnou přece nemůže hrát nikdo jiný než Postránecká.

Je klid, učitel sedí uprostřed prázdného sálu na židli.

Starosta (mladý Bohun s nalepeným knírem přechází po místnosti a kouří doutník. Kucká): Tak kde je ten dareba darebná . . . Již tu měl býti. (Zaklepání)

Výrostek (Vejde starý Havrda a chová se jako patnáctiletý): Pochválen.

Starosta: Nechval dne před večeří, darebo darebná. Kdepak máš tatíka,

Kresba Jiřího Šlitra

který je nehodným chalupníkem? Jistě se ještě nevrátil ze šatlavy, kamž byl uvržen stran lupu zrní z hraběcího, což?

Výrostek: Ano.

Starosta: Pak měla tedy přijít matka, leč ani po ní tu není potuchy. Ještě mně budeš namlouvati, že umírá, což?

Výrostek: Ano. (Havrda si udělal pauzu na potlesk, protože tady se vždycky tleská, čímž diváci odměňují Výrostkovu pravdomluvnost)

Starosta: Je tu na tebe, darebo darebná, stížnost, že taháte Bertičku od paní hraběnky na všelijaký schůze...

Výrostek: Netaháme. Chodí s námi sama.

Starosta (bouchne do stolu): Já ti povídám, že skončíš jako tvůj táta. V šatlavě. A teď vypadni!

Výrostek vypadne.

Čtrnáctiletý starosta přechází zase po jevišti a ví, že teď přijde něco strašného. Milostná scéna s Postráneckou.

Sousedka Sličná: Tak jsem tady, pane starosto. Kvůli tomu nedopatření. S mužem vás máme rádi... muž o vás jenom v dobrém... jak jste vozili to dřevo... vždycky říká... starosta to je pán i když si bere z hraběcího...

Starosta: Mlčte, sousedko. Sic... (přeskakuje mu hlas – mutuje)

Sousedka Sličná: Pane starosto... (blíží se k němu jako démon)... zdá se mi o vás. Vy jste chlap (hladí ho a zdvihá)... okáčku jeden.

Starosta (konečně stojí zase na zemi): Opravdu? (Jde ke dveřím a zamyká)

Sousedka Sličná drtí Starostu v objetí.

Opona!

Herci se shromáždili pod jevištěm a nahrnuli se k učiteli.

„Dobrý, co?"

Učitel pochopil, že i tohle je divadlo, a hlavně, že se musí něco dít.

Na stejné téma v lokále dovykládal Bohun svoji filosofii: „Život je takový malý rejdiště, sem tam a zpátky, taková kyvadlová doprava na maléry a nemaléry. Ale jedno je jistý. Pořád se musí něco dít, anžto jinak je mrtvolně a slítávají se mouchy a ty nemají u řezníka co dělat, takže jim každej podzim v krámku natáhnu dráty, aby mohly houfovat a letět přezimovat někam, kde se nic neděje..."

Hospoda se vyprázdnila. Poslední hosté se ztráceli v aleji.

Letní slavnosti mohou začít. Budou stejné, jako loni.

Ale pořád se něco děje.

OLDŘICH DANĚK

DVA NA KONI, JEDEN NA OSLU

V pořadí už patnáctá divadelní hra Oldřicha Daňka se opět odehrává ve vrcholném středověku, tedy v době, z níž autor stále častěji čerpá látku pro svou divadelní, filmovou, televizní, rozhlasovou – a vposled i románovou tvorbu. Československá premiéra nové hry se konala v prosinci minulého roku v Realistickém divadle Z. Nejedlého v Praze.

Ukázka ze hry, kterou otiskujeme, je vybrána hned z prvých stran textu. Na scénu přijedou tři zbrojnoši: hromotluk Hřbet a mužík s výbojnými kníry Zajíc, oba na koních – a třetí, Svatý, v mnišské suknici a na oslu. Po úvodní, společně zpívané písničce rozvíjí se tento rozhovor:

SVATÝ
Pánové, já té písničce nerozumím. Co je to „na lafetě děla"? Co je to dělo, to bych věděl. To je takové to, co se půl dne nabíjí a potom to vybouchne ve vlastním táboře. Ale řekněte mi, co to je lafeta?

ZAJÍC
Kdyby sis radši hleděl osla.

SVATÝ
Tobě se to mluví. Jedeš si na hřebci, tobě se to mluví. Proč to říkáš mně, zkus domluvit Mojžíšovi. (Ukazuje na osla.)

HŘBET
Taky už jsem moc často přemýšlel, kdo z vás dvou na kom jede...

SVATÝ
Počkej, počkej. Jak to myslíš?

HŘBET
No — jestli ty jedeš na Mojžíšovi, nebo Mojžíš na tobě.

SVATÝ
Aha. Tak takhle ty to myslíš. (K oslovi) Tak podívej se, Mojžíš. Díváš se? Tak takhle vypadá hňup.

ZAJÍC
Jedem. Jestli toho osla nedokážeš popohnat, tak nám všecky machometány vybijou, než vůbec do těch Uher dojedem.

SVATÝ
Machometáni budou vždycky, machometáni se rodí z kobylek. Jenomže Mojžíš je moudré zvíře a ví, že se mělo jet radši do Flander.

ZAJÍC
Dej už s tím pokoj. Ty vždycky chceš jet někam jinam, než kam jedem!

SVATÝ
A vždycky mám pravdu, to je to nejzajímavější. Všimněte si, že mám vždycky pravdu a vy mi to nakonec přiznáte. Ale když říkám — jeďme do Flander, tak to ne. Kdo říkal, že se nemáme dát najmout k vévodovi z Berry, protože je to lump a vždycky prohraje? Kdo to říkal?

ZAJÍC
Tys to říkal a jedem.

SVATÝ
A taky byl a taky prohrál. A kdo vám říkal o augšpurském biskupovi...

ZAJÍC
Tys to říkal a já jsem řek, že jedem. Tak o tom laskavě přesvědč svého osla. (Odcházejí.)

SVATÝ
Nebojte se, že by můj osel proti machometánům chyběl. To se zas nebojte. Můj osel ještě nikde nechyběl, dokonce ani v té sviňské bitvě vévody z Berry. (Začne zpívat)

Pak padnou i hradby města,
pán ti dá to město v plen,
támhleta holka je hezká,
a žoldnéř spokojen.

Zacházejí, jejich písnička doznívá.

Jsme před hospodou, českou zájezdní hospodou z patnáctého věku, porůznu se tu povalují vesničtí chasníci a na zápraží tlustý, velký chlap, rychtář. Hospoda i chasa před ní jsou obrazem pokoje a míru. Náhle vběhne děvče s dvěma prázdnými vědry.

BEZKA
Jedou! Už jedou! (Hudba se na ten výkřik odmlčela, ale už zas začíná, motiv žoldnéřské písničky se začíná přibližovat.)

RYCHTÁŘ
(Zařve k hospodě) Putykář!

PUTYKÁŘ
(Objeví se v okně) Jedou!

RYCHTÁŘ
Jedou. Schovej mi opasek, ať vidí, že jsou tu mírní a poctiví lidé! (Snímá opasek a podává jej do okna. Pak zařve na chasu) A co vy tu lelkujete? První, co ti Arabové u nás uvidí, nemusí být banda zemědělců! (Chlapci se líně zvedli.) A pošli k panu Mátohovi!

PUTYKÁŘ
Dobře.

STAŘÍK
(Pohyblivý drobný mužík vyběhne ze dveří) Už jsou tu? Ti arabští kupci už jsou tu? Už jsou tu kupci?

RYCHTÁŘ
(Zařve na Staříka, který je zjevně nedoslýchavý) Už jedou!

STAŘÍK
Můžu si nechat tu kudlu? Tu kudlu nechat!

RYCHTÁŘ
Můžeš. Na tobě je hned vidět, že s ní moc nenadělás.

STAŘÍK
Co?

RYCHTÁŘ
Nic. (K Bezce) Kolik vozů?

BEZKA
Vozy žádné.

RYCHTÁŘ
Jak to — žádné?

BEZKA
Jsou tři. A bez vozů. Dva na koni, jeden na oslu.

RYCHTÁŘ
V burnusech? — No, jestli jsou to Arabové?

BEZKA
Nevypadají. Spíš vypadají jako...

RYCHTÁŘ
Jako co?

BEZKA
Jako lupiči.

RYCHTÁŘ
(Zařve k hospodě) Putykář!

PUTYKÁŘ
(Objeví se v okně) Co je?

RYCHTÁŘ
Vrať mi ten opasek. To nejsou oni. K panu Mátohovi neposílej.

PUTYKÁŘ
Dobře.

STAŘÍK
Co je? Co je, je něco?

RYCHTÁŘ
Nic. (Bezce) Jedou sem?

BEZKA
Sem.

RYCHTÁŘ
Co se klepeš?

BEZKA
Já nevím... Já se vždycky bojím.

RYCHTÁŘ
Čeho? V hospodě je nejmíň sedm chlapů.

BEZKA
Vždycky si už budu myslet, že je to Křížová banda.

RYCHTÁŘ
Křížová banda se dávno rozpadla. Lupič patnáct let nevydrží. Buď si nakrade a ne-

chá toho, nebo ho někde pověsí za krk.
STAŘÍK
Taky už do mrtvých nikdo nevyřezává kříže. Kříže už nikdo nevyřezává! A je to škoda, řeknu vám. Aspoň se hned vědělo, že to byli Křížoví. Správný lupič má nechávat znamení, aby se vědělo, s kým je ta čest.
RYCHTÁŘ
Jak ty víš, o čem se tady mluví?
STAŘÍK
Vidím Bezku. Ta, když se něco děje, má vždycky strach z Křížové bandy. Vždycky.
RYCHTÁŘ
Zatímco ty se nebojíš ničeho.
STAŘÍK
Já ničeho.
BEZKA
Jedou.
RYCHTÁŘ
Počkat. Než slezete s koní — odkud, kam a kdo jste?,
ZAJÍC
(Hřbetovi) Slyšels něco?
HŘBET
Někdo se něco ptal?
SVATÝ
Někdo při zemi.
RYCHTÁŘ
Pánové jsou z vtipného kraje. Tak pozor. Já jsem tady rychtář. A říkám, že tady bude klid a bezpečno.
ZAJÍC
Zdá se ti, že vypadáme nebezpečně?
RYCHTÁŘ
Ještě tak nejspíš se podobáte zbrojnici. Za poslední léta tu bylo přepadeno pěkných pár kupeckých karavan. Nevíte o tom nic?
SVATÝ
Co je to platné, hned se pozná bystrý člověk. Nechce chodit s pletkou a tak se radši zeptá. Samozřejmě, že my jsme ti lupiči. Všecko, co na nás vidíš, je nakradeno tady okolo těm tvým kupcům.
RYCHTÁŘ
Aha. (Pokývne Staříkovi, který zmizí v hospodě) Pánové jsou příliš vznešení, než aby odpovídali obyčejnému královskému rychtáři. Příliš urození, že ano?
ZAJÍC
Tohle je královská vesnice?
RYCHTÁŘ
Tak tak. A máme dostat právo trhu, to znamená, že budem brzy městečko. A tak by se mi nehodilo, aby se o té vsi říkalo, že tu kdejaký lotr najde útočiště.
ZAJÍC
(Ohlíží se) On s námi ještě někdo přijel? (Svatému) Ten pán mluvil o lotrech, slyšeli jste?
SVATÝ
(Rychtáři) Co kdybys nás radši pozval na trochu medoviny? Třeba bychom se za tebe přimluvili u královské komory ohledně toho práva trhu.
RYCHTÁŘ
Já rozumím. My si vůbec dobře rozumíme. (Mezitím se z hospody trousili známí chasníci. Stařík vytáhne dlouhou kudlu a zálibně přejíždí ostří.)
ZAJÍC
A budem si rozumět ještě líp, jak vidím. Taková menší rvačka před večeří zvedne chuť k jídlu a člověk pak spokojeněji uléhá k zaslouženému spánku. Někteří k velice dlouhému spánku.
RYCHTÁŘ
Tak dost! Odkud a kam?!
ZAJÍC
Odtamtud! Tam! (Ukázal za sebe a potom před sebe.)
PERCHTA
(Putykářova žena, mladá, statná krasavice, stála už chvilku ve dveřích, teď postoupila kupředu.) Nech toho, rychtáři. Tady je hospoda a nalévá se každému, kdo přijde a má čím zaplatit.
RYCHTÁŘ
Například kradenými floriny?
PERCHTA
To je tvoje věc, co kdo ukrad. Ale budeš-li od každého příchozího chtít glejt od biskupa, že byl v neděli u přijímání, můžem tu hospodu rovnou zavřít. Vypadají jako obyčejní, počestní žoldnéři.
RYCHTÁŘ
Jenomže on dneska každý lotr vypadá jako počestný žoldnéř.
ZAJÍC
A některý počestný rychtář jako lotr, ale to už je tak světa běh, krásná paní. Jsme opravdu obyčejní, počestní žoldnéři.
SVATÝ
Dokonce spíš počestní než obyčejní, to spíš.
PERCHTA
Směla bych se vás zeptat odkud jedete a kam?
ZAJÍC
(Rychtáři) Kdyby ses byl zeptal takhle, byli bychom ti slušně odpověděli, i když se přiznám, že líp než prasečímu rypáku se odpovídá skvrnité lani. (Rychtář pokročí, ale Perchta ho pohybem ruky zastaví.)
SVATÝ
Můj ty bože, už je to tu zas?
ZAJÍC
Co?
SVATÝ
Já jsem nic neříkal.
STAŘÍK
Co to tu bylo o rypáku?
RYCHTÁŘ
(Tiše) Ale mluvilo se o tobě.
STAŘÍK
(Vítězně) No proto.
RYCHTÁŘ
Ještě jste neodpověděli, pánové.
PERCHTA
Promiňte nám takové přijetí, ale cesty v kraji nejsou bezpečné. Máme důvod obávat se cizích lidí.
ZAJÍC
Ty, paní, nemáš důvod obávat se ničeho, jestliže ovšem tvoje krása není pastí sama o sobě. Zvedni klidně paví chvost svých řas . . .
SVATÝ
Ježíši Kriste!
ZAJÍC
. . . nechceme nic, než využít dobrodiní vašeho pohostinství.
SVATÝ
Tím chtěl říct, že jedeme z Akvitánie, kde jsme byli naposled ve službách vévody z Berry.
RYCHTÁŘ
Můžete to nějak dokázat?
HŘBET
Vévoda z Berry, když jsme se s ním viděli naposledy, tak spěchal, že nám s sebou nemohl dát průvodní glejt.
SVATÝ
Ujížděl dokonce z toho bojiště tak rychle, že nám ve spěchu zapomněl i vyplatit žold!
PERCHTA
(Velmi roztomile) Neznamená to snad, že byste neměli na zaplacení hospody, viďte, že ne?
ZAJÍC
I když nemůžeme platit jako nějaký arcibiskup, nejsme také bez prostředků.
SVATÝ
(Zděšen složitou slovní vazbou) Nejsme bez prostředků, já se z toho pominu.
ZAJÍC
(Nevšímá si toho) Do Uher vystačíme. Jedeme totiž do Uher proti machometánům. Na Kristovo narození jsme chtěli být v Trenčíně, ale to už asi nestihnem.
PERCHTA
Proti machometánům — to se jistě bohu líbí.
ZAJÍC
Říkají, že je tam spravedlivá válka — a proti komu už by měla být spravedlivá, ne-li proti machometánům. Ale tvým krásným uším by lépe slušela vahadla náušnic, nežli žoldnéřské řeči o válce. A tak prosím, abys nás vlídně přijala pod střechu svého otce, bratra, či snad manžela?
SVATÝ
Slyšels?
HŘBET
Co?
SVATÝ
Už jsou tu vahadla náušnic.
PERCHTA
Manželovi bude ctí dohlédnout v kuchyni, aby medvědí tlapy byly dnes zvlášť křehounké. (K jednomu z chlapů) Postarej se jim o koně. A vy, pánové, buďte vítáni. Rychtáře omluvte, koná jen svou povinnost.
HŘBET
Koná ji dost mizerně, když tady lidi mají strach. Strach ze tří jezdců.
RYCHTÁŘ
(Smířlivě) Kde se to nehemží lupiči? Všude jsou. A tady — král je daleko a tenhle blbec je můj jediný pomocník.
HŘBET
Vypadalo to, že máš pomocníků rotu.
RYCHTÁŘ
Jenom teď. Mají přijet kupci. Jde o to, aby se kupecké vozy nezačaly téhle cestě vyhýbat. Jaká by to byla královská ves, kdyby se jí cesty vyhýbaly?
ZAJÍC
(Poplácává svého „koně") Tak jdi, starý.
PODOMEK
Ten osel přijde taky do stáje?
SVATÝ
(Pobouřen) Ne! Vezmu si s sebou osla na slamník! Já nevím, že hospodští podomci si myslí, že osel snad žije ze vzduchu a za střechu mu stačí obloha. Náš Kristus pán, nevzdělanče, nevstoupil do Jeruzaléma na žádném prašivém hřebci, ale na hřbetě předka mého Mojžíše, jestli to náhodou nevíš, a kde bys to věděl, bibli's byl nejblíž na funusu svých příbuzných a to tě drželi hezky daleko, abys nezasmradil kostel. Oslovi oves — a přijdu se tam podívat, jak je Mojžíš spokojen.
HŘBET: Co se vztekáš?
SVATÝ
Ale už to vidím. Už v tom zase lítáme.
STAŘÍK
Oni jsou dobří? (Nikdo mu neodpovídá. Scéna se prázdní, chlapi zašli do krčmy, zmizela Perchta a Zajíc hned za ní.) Povídám — oni jsou dobří? Dobří jsou?
BEZKA
Dobří. (Ještě pořád sedí se svými dvěma vědry na podezdívce a komíhá nohama.)
STAŘÍK
(Hřbetovi a Svatému) Tak co byste řekli troše vrchcábů. Ěh? Kalíšek, poctivé kostky . . .
SVATÝ
Odstup, satane.
STAŘÍK
Nic kostky? Nic?
SVATÝ
Říkám ti, odstup, mám ti to říct latinsky?
STAŘÍK
To jsou teď na světě poměry, to jsou poměry. Žoldnéři — a nehrají kostky.

Na titulním snímku M. Baptisty I. Robová v roli Babuše z Klicperova Ženského boje. Soubor Sokol — JZD Vysoká Libeň

Amatérská scéna, ročník IX (Ochotnické divadlo, ročník XVIII), číslo 1, leden 1972. Vydává ministerstvo kultury v nakladatelství Orbis, n. p., Praha 2, Vinohradská 46. — Redakce: Jiří Beneš (vedoucí redaktor), Pavel Bošek. — Grafická úprava: Nina Roháčová. — Technická redakce: Jana Zubíková. — Adresa redakce: Praha 2, Vinohradská 2, telefon 22 10 57. — Tiskne Státní tiskárna, n. p., závod 2, Praha 2, Slezská 13. — Rozšiřuje Poštovní novinová služba, informace o předplatném podává a objednávky přijímá každá pošta i doručovatel. — Cena jednotlivého výtisku 4 Kčs. — *© Nakladatelství Orbis, n. p., Praha 1972.*

MLÁDÍ A MLÁDÍ

Občas někoho napadne, aby položil otázku jako: Jaká je dnešní dramatická tvorba? Nebo – Co je to moderní herectví? Jindy zase – Jaké je dnešní herecké mládí? Kritikům se za takové otázky nedivte, sedí u svých psacích stolů a pokrmem jejich myšlenek jsou odjakživa právě takové, někdy všetečné, někdy hloupé, jindy aktuálně živé otázky. Zůstaňme tedy u těchto otázek. Přesněji, nikoli u otázek, ale u odpovědí. Pokusme se hledat **pozitivní** odpovědi na nejrůznější otázky. Pokusme se o to s tím rizikem, že na to máme sotva dvě desítky strojových řádek. V recenzích však leckdy mnohé unikne, není čas se zastavit u toho či onoho kladu, zajímavosti, podnětu. Tady se snažme, byť v náčrtu, nápovědi a drobné poznámce, odpovídat na otázky, na něž lze nejlépe odpovědět studií či knihou. Dnešní otázka tedy zní – jaké je naše divadelní mládí? Odpovědí nechť je tohle:

Ve vinohradském divadle uvedli Shakespearovu komedii Mnoho povyku pro nic. Dvě titulní postavy hraje D. Kolářová (Beatrice) a J. Hanzlík (Benedikt). Ostatně, kdo chce, může si víc o tom přečíst v „Průhledech" tohoto čísla. Kolářová hraje uštěpačnou, hádavou, nezkrotnou a zdánlivě nepokořitelnou dívku. Hanzlík šlechetného mládence, který se zapřísahá, že je neoblomný proti útokům ženství. Výsledek? Láska! Veliká, krásná, jak jen to na světě mezi opravdu zamilovanými chodí. Jak to Hanzlík a Kolářová hrají? Každý po svém a přece v mnohém podobně – lehce, vysoce profesionálně, s podtexty, akcenty a dikcí moderní mluvy (k čemuž slouží také Bílého překlad!). Je to hašteření dvou mladých lidí, jak je můžeme zaslechnout kdekoli. Žádné hraní, přirozenost, žádné divadelní kašpařiny, důvěrný kontakt s divákem. Skutečné moderní divadelní mládí mluví z jeviště týmž jazykem, jakým věcně a fakticky mluví mládí dnešního hlediště. //fu//

Shakespeare: Mnoho povyku pro nic. Inscenace Divadla Na Vinohradech. Foto O. Housková